

LİSANS

**ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

EKPSS MEBÖZEL

**VATANDAŞLIK
,
VE GÜNCEL BİLGİLER**

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Genel Yayın Yönetmeni	Prof. Dr. Kemal Varın NUMANOĞLU
Editör	Kürşat DULKADİR
Koordinatör	Osman İlker BOBUŞ
Proje Danışmanı	Ali ASLAN
Dijital Medya	Muhittin DELİHASAN
Dijital İçerik Geliştirme	Mehmet Rasim TAŞ Tuğrul ADIYAMAN Oğuzhan UÇAR
Son Okuma	Sevil CANPOLAT Ayşenur ŞAHİN Kenan EMİROĞLU
Vatandaşlık Komisyonu	Yunus Emre VERGİLİ Haşmet ÖREN
ISBN	978-975-11-5896-3
Genel Yayın Numarası	7754
Dizi Yayın Numarası	1753
Matbaa	Gazi Mesleki Eğitim Merkezi
Tasarım	Aren Tanıtım

Her hakkı saklıdır. Bu yayının tümü ya da bir bölümü T.C. Millî Eğitim Bakanlığında izin almaksızın hiçbir biçimde çoğaltılamaz, basılıp yayınlanamaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garb'ın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın... belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehîd oğlusun, incitme, yazıktır atanı;
Verme, dünyâları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak, toprağı sıksan şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dînin temeli
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli

O zaman vecd ile bin secde eder –varsa- taşım;
Her cerîhamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır rûh-i mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek Arş'a değer, belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl;
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

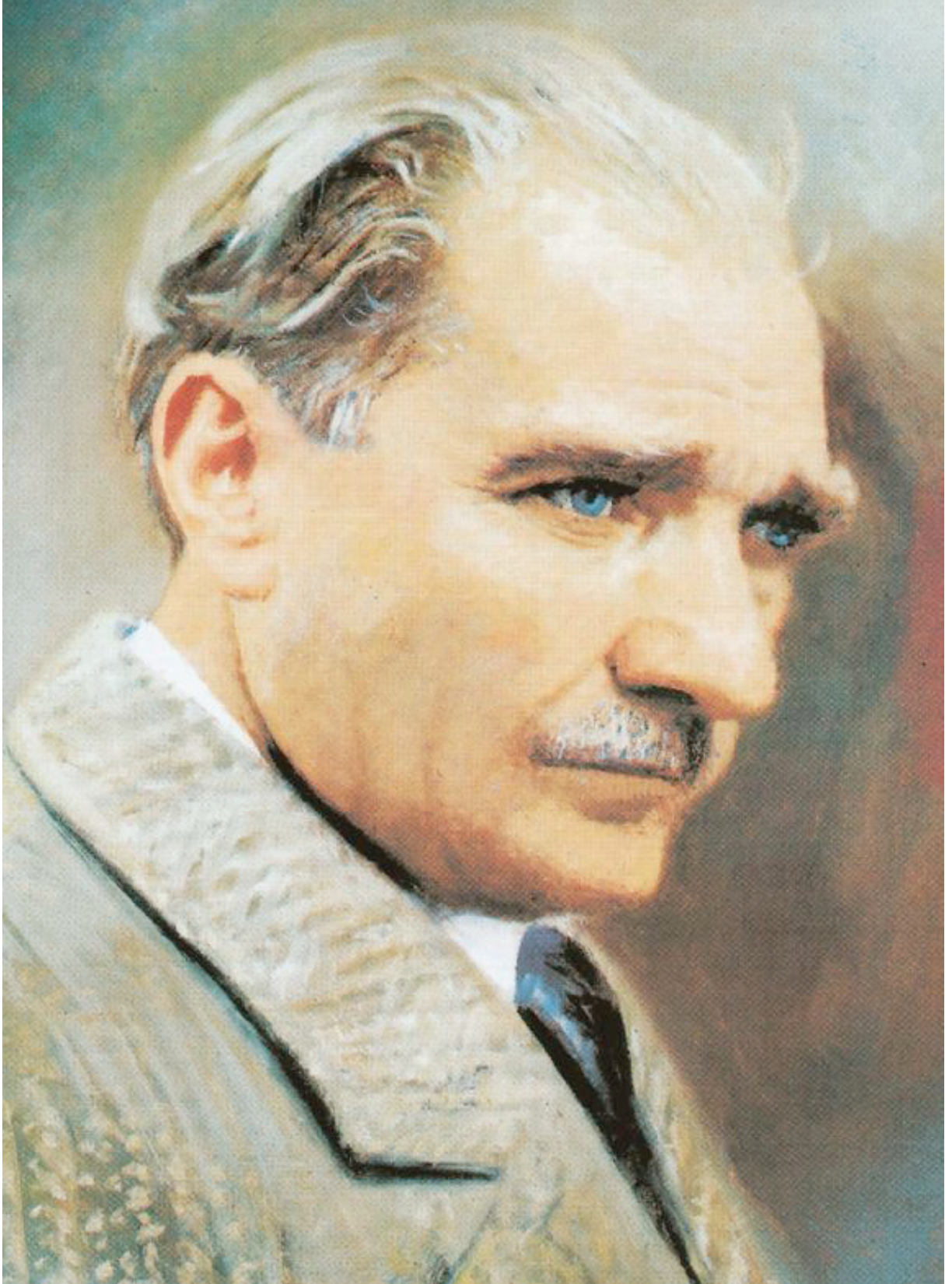
ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen; Türk istiklalini, Türk cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve haricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin. Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklal ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakruzaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal ATATÜRK

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

ÖN SÖZ

EKPSS'ye Hazırlanan Değerli Gençler,

Öncelikle ülkemizin geleceğine katkı sağlamak, almış olduğunuz eğitim ve bilgi birikimiyle bu güzel vatanın güzel insanlarına hizmet etmek, ülkemizin ekonomisinde ben de varım demek için çıkmış olduğunuz bu yolculuğun hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Ülkemizde, özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için her iki yılda bir EKPSS (Engelli Kamu Personeli Seçme Sınavı) yapılmaktadır. Bu sınav sonucunda başarılı olan bireyler devlet memuru olarak atanma hakkına ve necip milletimize hizmet etme şerefine sahip olmaktadır.

Sevgili Gençler,

Sizlere hiçbir başarının tesadüf olmadığını hatırlatmak istiyorum. Bir insanın azim ve çaba göstermeden bir şeye sahip olmayı dilemesi sonu hüsrarla bitecek bir hayalden başka bir şey değildir. Sizler bu gerçeğin bilinciyle EKPSS'ye hazırlanıyor, gecenizi gündüzünüze katarak çalışıyor, emek veriyorsunuz. İnşallah, Yüce Allah sizlerin bu emeklerini karşılıksız bırakmayacaktır.

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak sizlere hazırlık sürecinizde yardımcı olmak amacıyla "EKPSS Mebözel" uygulaması ile "EKPSS Hazırlık" kitaplarını hazırladık ve kullanımınıza sunduk. İlk olarak 2020 yılında hayata geçirdiğimiz ve 500 binin üzerinde kişinin yararlandığı uygulamayı, sizler için bu yıl özverili ve ciddi bir çalışma sonucunda daha da zenginleştirdik, geliştirdik. Bu kapsamlı çalışma içeriğindeki konu anlatımları, uygulamalar, örnek soru çözümleri, konu sonu ve ünite sonu değerlendirme testleri, deneme sınavları ile sizi sınava tam olarak hazırlayacaktır. Sınav kapsamındaki Türkçe, matematik, tarih, coğrafya, vatandaşlık ve güncel bilgiler alanındaki içerikler uzmanlarımız tarafından sizlerin öğrenme özellikleri dikkate alınarak hazırlandı. Estetik ve sade tasarımı; basit ara yüzü ile oldukça kullanışlı olan "EKPSS Mebözel" uygulamasının ve "EKPSS Hazırlık" kitaplarının hayırlı olmasını temenni ediyorum. İçeriklerin ekran okuyucu programlar yoluyla seslendirilmesi; okuma programlarının seslendiremediği terimsel ifadelerin mp3 formatında hazırlanarak uygulamaya eklenmesi; şekil, sembol, harita vb. görsellerin betimlenmesi görme engelli kardeşlerimizin sınava en iyi şekilde hazırlanmasını sağlayacaktır. "orgm.meb.gov.tr/ekpssmebozel" internet adresinden, "IOS" ve "Android" platformlarından ücretsiz indirilebilen böylesi değerli ve ihtiyaç duyulan bir çalışmayı sizlerle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyor, bu süreçte emeğini esirgemeyen tüm öğretmen arkadaşlarıma teşekkür ediyor, sınava hakkıyla hazırlanan tüm kardeşlerimizin başarılı olmasını Yüce Allah'tan niyaz ediyorum.

Prof. Dr. Kemal Varın NUMANOĞLU
Genel Müdür

İÇİNDEKİLER

1. HUKUKUN TEMEL KAVRAMLARI	11
2. ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ	12
3. TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER	22
4. YASAMA	33
5. YÜRÜTME	49
6. YARGI	59
7. İDARE HUKUKU	71
8. GÜNCEL BİLGİLER	87

HUKUKUN TEMEL KAVRAMLARI

1. HUKUK NEDİR?

Günlük yaşamı düzenleyen, uyulmadığında maddi yaptırımla karşılaşacağımız kamu gücüyle desteklenmiş kurallar bütününe **hukuk** denir.

SOSYAL HAYATI DÜZENLEYEN KURALLAR

A. DİN KURALLARI

- İlahi irade tarafından ortaya konulan istek ve yasaklardır.
- Manevi yaptırımı vardır.
- Nadiren değişen kurallardır.

B. AHLAK KURALLARI

- Kişinin diğer kişilerle ya da kendisiyle olan ilişkilerini düzenleyen kurallardır.
- Manevi yaptırımı vardır.
- a) Sübjektif Ahlak Kuralları:** Kişinin kendi vicdanı ile olan ilişkisini düzenleyen kurallardır. (Doğruyu söylemek, dürüst davranmak)
- b) Objektif Ahlak Kuralları:** Kişinin başkaları ile olan ilişkisini düzenleyen yani başkalarına karşı nasıl davranması gerektiğini belirten kurallardır. (Yaşlılara yardım etmek)

C. GÖRGÜ KURALLARI

- Bireyin toplum içinde nerede ve nasıl davranması gerektiğini düzenleyen kurallardır. (Hoşgörülü ve iyimser olmak)
- Selamlaşmak

D. ÖRF VE ADET KURALLARI

- Toplumda geçmişten günümüze zaman içinde yerleşmiş, toplum tarafından kabul edilen toplumsal davranış kalıplarıdır.
- Manevi yaptırımı vardır.

E. HUKUK KURALLARI

- Bireyin başkalarıyla ya da devletle olan ilişkilerini düzene koyan kurallar bütünüdür.
- Zorunlu olarak uyulması gereken kurallardır.
- Maddi yaptırımı vardır.

Uygulama

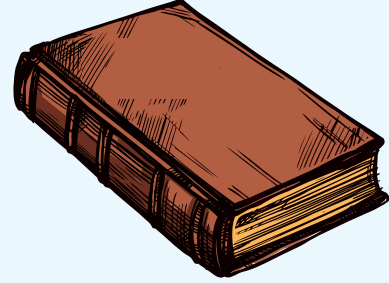
1. İlahi iradenin koyduğu kurallar bütününe denir.
2. Kişinin başkalarıyla ya da kendi vicdanıyla olan ilişkilerini düzenleyen kurallar kurallarıdır.
3. Kişinin toplum içinde nerede nasıl davranacağını düzenleyen kurallar kurallarıdır.
4. Toplum içinde geçmişten günümüze zaman içinde kalıplaşmış, toplum tarafından kabul edilen toplumsal davranış kalıplarıkurallarıdır.
5. Kişinin başkalarıyla ya da devletle olan ilişkilerini düzene koyan kurallar bütününe kuralları denir.

ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ

A. ANAYASA ÇEŞİTLERİ

1. YAZILI ANAYASA

Anayasal kuralları bir araya getiren belgelere **yazılı anayasa** denir.

2. SERT ANAYASA

Değiştirilmesi kolay olmayan ve özel esaslar isteyen anayasalara **sert anayasa** denir. (1924, 1961, 1982 Anayasaları)

3. MADDİ ANLAMDA ANAYASA

Devletin kuruluş niteliklerini, temel organlarının işleyişini, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen kurallar bütünüdür. Önemli olan kuralın içeriğidir.

4. YAZISIZ (GELENEKSEL) ANAYASA

Toplum içinde kesintisiz uygulanan ve bağlayıcı olduğuna inanılan uygulamalar bütünüdür. **Teamül** adı da verilir. İngiltere, İsrail, Suudi Arabistan'da görülür.

5. ÇERÇEVE ANAYASA

Ayrıntıya girmeyen anayasaya **çerçeve anayasa** denir. (1921 Anayasası)

6. YUMUŞAK ANAYASA

Değiştirilmesi basit olan anayasalara **yumuşak anayasa** denir. (1921 Anayasası)

7. KAZUİSTİK ANAYASA

Uzun ve ayrıntılı anayasalara **kazuistik** anayasa denir.

(1924, 1961, 1982 Anayasaları)

8. ŞEKLİ ANLAMDA ANAYASA

Anayasa'nın yapılış esası ile ilgili olan anayasadır.

B. İKTİDAR (EGEMENLİK) ÇEŞİTLERİ

1. KURUCU İKTİDAR

Bir devletin anayasasını yapan ya da değiştiren iktidar gücüne **kurucu iktidar** denir.

Asli ve Tali olmak üzere 2'ye ayrılır.

1.1 ASLİ KURUCU İKTİDAR

Savaş, darbe, rejim değişikliği yeni devlet kurma gibi durumlarda yeni rejimin devletin anayasasını yapan iktidarlar asli kurucu iktidarlardır. Hukuk dışı olup yetkisi sınırsızdır. (1921, 1961, 1982)

1.2 TALİ KURUCU İKTİDAR

Bir devletin anayasasını o anayasada yer alan usuller doğrultusunda değiştiren iktidarlar tali kurucu iktidardır. Tanımı gereği anayasanın bazı hükümlerinin değiştirilmesinden ibarettir. (1924)

KURULMUŞ İKTİDAR

Bir devletin çeşitli yetkilerini (Yasama, Yürütme, Yargı) anayasada belirtilen esaslara göre kullanan iktidardır.

Uygulama

1. Anayasal kuralları bir araya getiren belgelere denir.
2. Toplum içinde uzun zamandır kesintisiz uygulanan ve uyulması zorunlu olduğuna inanılan uygulamalar bütününe denir.
3. Savaş, darbe, rejim değişikliği yeni devlet kurma gibi durumlarda yeni rejimin devletin anayasasını yapan iktidardır.
4. Bir devletin anayasasını o anayasada yer alan usuller doğrultusunda değiştiren iktidardır.

TÜRK ANAYASA TARİHİ

A. SENED-İ İTTİFAK

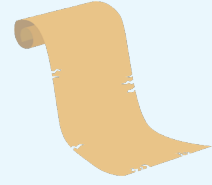
II. Mahmut ile Ayanlar arasında imzalanmıştır.

- İlk kez padişahın yetkilerinde kısıtlamaya gidilmiştir.
- İlk kez padişah kendinden başka bir güç tanımıştır.
- İlk Türk Anayasacılık hareketi olarak kabul edilir.

B. TANZİMAT FERMANI(1839)

Abdülmecit zamanında imzalanmıştır.

- İlk kez hükümdar tarafından yasa üstünlüğü kabul edilmiştir.
- İlk Türk hukuki belgesidir.

C. ISLAHAT FERMANI(1859)

Abdülmecit zamanında imzalanmıştır.

- İlk kez Müslümanlar ve gayrimüslimlerin eşitliğine yer vermiştir.
- İlk kez gayrimüslimler yerel yönetimlere katılmıştır.

D. KANUNU ESASİ (1876)

II. Abdülhamit zamanında imzalanmıştır.

- İlk yazılı Türk Anayasasıdır.
- İlk kez rejim değişmiştir.
- Halk yönetime ilk kez katılmıştır.
- Parlamentolu döneme ilk kez geçilmiştir.
(1909 Yılında Değişiklikler Yapıldı.)

E. TEŞKİLÂTI ESASİYE (1921)

Yeni Türk devletini hukuken yasallaştırmıştır.

- Yumuşak ve çerçeve anayasadır.
- Güçler birliği ilkesi vardır.
- Meclis hükümeti sistemi vardır.
- En kısa yürürlükte kalan anayasamızdır.
- Milli egemenlikten ilk defa bahseden anayasadır.
- Çift anayasalı dönemdir. (1924 Anayasasına kadar Kanunu Esasi'yle yürürlükte kaldı)

F. 1924 ANAYASASI

- Sert ve kazuistik anayasadır. (Kanunu Esasi bu anayasayla kaldırılmıştır.)
- Tek sivil anayasadır.
- Çoğunlukçu bir anayasadır.

G. 1961 ANAYASASI

- 27 Mayıs 1961 askeri darbesinden sonra iktidara gelen Millî Birlik Komitesi (MBK) tarafından hazırlanmıştır.
- Prof. Sıddık Sami Onar başkanlığında bir komisyon ilk tasarıyı hazırlamıştır ancak gelen tepkilerden dolayı hazırlanması için Kurucu Meclis (MBK) tarafından anayasa oluşturulmuştur.
- Egemenlik milletindir ifadesine bir kez daha yer verilmiştir.
- Milliyetçilik yerine Millî Devlet ifadesi kullanılmıştır.
- Başlangıç metnine yer veren ilk anayasadır.
- Referandum ile yürürlüğe giren ilk anayasadır.
- Parlamenter sistemdir.
- Sert ve kazuistik bir anayasasıdır
- Çoğulcu demokrasi anlayışı vardır.
- Temel hak ve özgürlükler ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.
- Kamuda görev yapan işçi ve memurlara sendika kurma hakkı verilmiştir.
- Sosyal hak ve ödevler düzenlenmiştir.
- Herkese izin almadan dernek kurabilme hakkı verilmiştir.
- Yüksek Hâkimler Kurulu, Anayasa Mahkemesi, Millî Güvenlik Kurulu, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) , Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur.
- TRT ve üniversitelere bağımsızlık verilmiştir.
- 1961 Anayasasında ilk kez yer alan ilkeler; insan haklarına dayalı devlet, demokratik devlet, sosyal devlet, hukuk devleti.
- Yürütme yetki ve görevi Bakanlar Kurulu ve Cumhurbaşkanına verilmiştir.
- Cumhurbaşkanı meclis içinden 7 yıl için seçilir ve tekrar seçilmez düzenlenmesi getirilmiştir.
- Yüksek Seçim Kurulu anayasaya girmiştir.
- Grev hakkı ilk kez anayasaya girmiştir.

1971-1973 DEĞİŞİKLİKLERİ

- Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verilmiştir. (1971)
Not: 2017'de Bakanlar Kurulu ve KHK kaldırılmıştır.
- TRT'nin bağımsızlığı kaldırılmıştır.

- Üniversitelerin özerkliği sınırlandırılmıştır.
- Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) kurulmuştur. (1972)
Not: 2017’de (AYİM) kaldırılmıştır.
- Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) kurulmuştur.
Not: 2004’ te kaldırılmıştır
- Temel hakların sınırlandırılması için genel sınırlama sebepleri getirmiştir.
Not: 2001’de kaldırılmıştır.
- Memurların sendika hakkı kaldırılmıştır.
- Vergi, resim ve harçların muafiyet ve istisnalarında değişiklik yapma yetkisi Bakanlar Kuruluna verilmiştir.
Not: 2017’de bu yetki CUMHURBAŞKANINA verilmiştir.

H.1982 ANAYASASI

- 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi sonucunda Millî Güvenlik Konseyi (MGK) tarafından hazırlanmıştır.
- Kurucu Meclis (MBK) tarafından anayasa oluşturulmuştur.
- Kurucu meclis iki kanattan oluşmaktadır;
Askeri Kanadını Millî Güvenlik Kurulu oluşturmaktadır.
Sivil Kanadını Danışma Meclisi oluşturmaktadır.
- Kurucu Meclis hazırladıktan sonra referandumla kabul edilmiştir.

1. 1982 ANAYASASININ ÖZELLİKLERİ

YASAMA: TBMM’ye aittir.

Not: 1961 Anayasasındaki Cumhuriyet Senatosu kaldırılmıştır.

YÜRÜTME: Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna aittir.

YARGI: Bağımsız Mahkemelere aittir.

Diğer özellikleri şöyledir;

- Sert ve kazuistik bir anayasasıdır.
- Çoğunlukçu demokrasi anlayışı kabul edilmiştir.
- Siyasi güç-hürriyet dengesinde siyasi gücün ağırlığı artmıştır.
- Anayasa değişikliğine onay evresi getirilmiştir.
- Siyasi parti grubu oluşturmak için en az 20 milletvekiline ihtiyaç vardır.
- Bütün anayasaların özelliklerini barındıran bir anayasadır.

Parlamentar sistemin daha kolay işlemlerini sağlamak için çeşitli tedbirlere yer verilmiştir. Bunlar;

- Cumhuriyet Senatosu'nun kaldırılması,
- Cumhurbaşkanı ve Meclis Başkanı seçimlerinin kolaylaştırılması,
- Cumhurbaşkanına bazı durumlarda seçimleri yenileme yetkisi verilmesi,
- Toplantı yeter ve karar sayıları belirlenmesidir.

2. 1961-1982 ANAYASASI'NIN FARKLARI

2.1 1961 ANAYASASI

- Siyasi partilere yer verilmiştir.
- Halkoyuna sunulan Anayasa tasarısının kabul edilmemesi durumunda ne yapılması gerektiği açıkça belirtilmiştir.
- Yargı güçlendirilmiştir.
- Siyasi güç hürriyet dengesinde hürriyete ağırlık verilmiştir.
- Çoğulcu demokrasi anlayışı benimsenmiştir.
- Yasama organı Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi olarak çift başlıdır.
- İnsan haklarına dayalı devlet ilkesi benimsenmiştir.
- Anayasa değişikliğinde onay safhası yoktur. TBMM onaylar.

2.2 1982 ANAYASASI

- Siyasi partilere yer verilmemiştir.
- Halkoyuna sunulan anayasa tasarısının kabul edilmemesi durumunda ne yapılması gerektiği açıkça belirtilmemiştir.
- Yürütmeyi güçlendirmiştir.
- Siyasi güç hürriyet dengesinde siyasi güce ağırlık verilmiştir.
- Çoğunlukçu demokrasi anlayışı benimsenmiştir.
- Yasama organı TBMM olarak tek başlıdır.
- İnsan haklarına saygılı devlet ilkesi benimsenmiştir.
- Anayasa değişikliği onay safhası Cumhurbaşkanı ve halk arasında paylaştırılmıştır.

3. 1982 ANAYASASINDAKİ BAZI DEĞİŞİKLİKLER

1995 Değişikliği

Daha önce 450 olan milletvekili sayısı 550' ye çıkarılmıştır.

Daha önce 22 olan seçmen yaşı 18'e indirilmiştir.

2001 Değişikliği

Adil yargılama hakkına anayasada yer verilmiştir.

2002 Değişikliği

Kadınlara kendi soy isimlerini kullanma hakkı verilmiştir.

2004 Değişikliği

Kadın ve erkekler eşit haklara sahiptir ilkesine anayasada yer verilmiştir.

DGM'ler kapatılmıştır.

İdam kaldırılmıştır.

2007 Değişikliği

Genel seçimler 5 yıla düşürülmüştür.

Cumhurbaşkanını 5+5 yıllığına halk seçer ilkesi benimsenmiştir.

4. 1982 ANAYASASI BAŞLANGIÇ İLKELERİ

1. Başlangıç hükümleri ilk kez "1961 Anayasasında" yer almıştır ve 1982 Anayasasında da yer verilmiştir.
2. Başlangıç hükümleri anayasaya dâhil edilmiştir.
3. Başlangıç hükümlerinde değişiklik yapılabilir ve anayasadan çıkarılmasında sakınca yoktur. Fakat anayasanın başlangıç hükümlerinde, anayasanın ikinci maddesinde açıkça belirtilen Cumhuriyetin oluşum biçimi ile ilgili herhangi bir maddeye yer verilmişse o maddelerin değiştirilmesi ve anayasadan çıkarılması mümkün değildir.
4. Başlangıç hükümleri anayasa metnine dâhil iken maddelere verilen numaralar ve kenar başlıkları dâhil değildir.

4.1 BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİNİN İÇERİĞİ

- Atatürk milliyetçiliği
- Atatürk medeniyetçiliği
- Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlılık
- Millî egemenlik
- Güçler ayrılığı
- Çağdaş medeniyet seviyesine ulaşma azmi
- Türk varlığının devleti ve ülkesiyle bölünmezliği
- "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesi
- Laiklik

- Her Türk vatandaşının temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanması

4.2 GENEL ESASLAR (DEĞİŞTİRİLEMEZ HÜKÜMLER)

Madde 1

Devletin Şekli (Rejim): Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

Madde 2

Cumhuriyetin Nitelikleri: Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde,

- İnsan haklarına saygılı,
- Atatürk milliyetçiliğine bağlı,
- Demokratik,
- Lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

Madde 3

Devletin Bütünlüğü (Üniter Devlet): Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür.

- Dili Türkçedir.
- Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.
- Millî marşı İstiklal Marşıdır.
- Başkenti Ankara'dır.

Madde 4

Yukarıda belirtilen anayasanın ilk üç maddesi değiştirilemez. Değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve tasarısı verilemez.

4.3 1982 ANAYASI'NA GÖRE DEVLETİN TEMEL NİTELİKLERİ

Egemenliğin millete ait olduğu devlet şeklidir.

1924, 1961, 1982 Anayasasının değiştirilmez tek maddesidir. (Madde 1)

- 1961 Anayasasında “insan haklarına dayalı devlet” ifadesine yer verilmiş bu ifade 1982 Anayasasında ise “insan haklarına saygılı devlet” olarak değiştirilmiştir.
- Temel hak ve ödevlerin anayasada düzenlenmesinde bu ifade esas alınmıştır.
- Bu madde doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti 1987 yılından sonra vatandaşlarına “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine” şahsen başvurma imkânı tanımıştır.

4.4 ATATÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNE BAĞLI DEVLET

- Milliyetçilik ilkesi ilk defa 1924 Anayasasının 1937 senesinde yapılan değişiklikle anayasada koruma altına alınmıştır. 1961 Anayasasında ise “milli devlet” ve “Türk milliyetçiliği” ifadesi vardır. 1982 Anayasasında da “Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk’tür.” ifadesi kullanılarak “subjektif milliyetçilik” anlayışına yer verilmiştir.
- Toplumunu mezhep, din, ırk ve dil öğeleriyle bölmeyi uygun bulmaz.
- Irkçılığı kabul etmez ve ulusların eşitliğini öngörür.
- Türk milletinin önem verdiği değerlerini korumayı amaçlar.

4.5. BAŞLANGIÇTA BELİRTİLEN TEMEL İLKELERE BAĞLI

Atatürk milliyetçiliği, Atatürk medeniyetçiliği, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlılık, çağdaş medeniyet seviyesine ulaşma azmine yer verilmiştir.

1982 ANAYASI’NA GÖRE DEVLETİN TEMEL NİTELİKLERİ

1. LAİK DEVLET

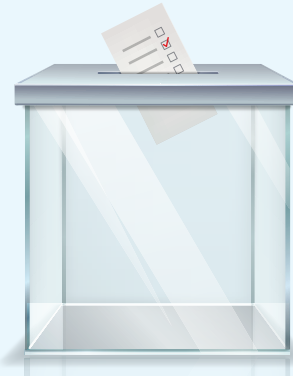
- Kişilerin “düşünce özgürlüğüne” sahip olmasıdır. Bu haklarda kesinlikle sınırlama yapılamaz ve engellenemez.
- Kişiler inandıkları dinin gereklerini dilediği gibi yerine getirebilir. Ancak ibadet özgürlüğünün kötüye kullanılması yasaktır.
- “Devletin dini İslam’dır.” maddesi anayasadan 1928 yılında çıkarılmıştır.
- Din hizmetlerinin kamu hizmeti olarak görülmesi esastır.
- Devletin tüm dinlere ve bu dinlerin inananlarına eşit mesafede durması esastır.
- Dini kurumlar ile devlet kurumlarının birbirinden ayrı olması esastır.

2. DEMOKRATİK DEVLET

Egemenliğin ve yönetimin halka ait olduğu devlet biçimine **demokratik devlet** denir.

- Genel oy
- Eşit oy
- Tek dereceli seçim
- Gizli oy
- Açık sayım ve döküm
- Seçimlerin serbestliği

Demokratik devletin seçim ilkeleridir.

2. A Genel Oy

Bütün vatandaşların oy kullanma hakkına sahip olmasıdır. Erkekler için 1924 yılında kadınlar için 1934 yılında başlamıştır.

2. B Tek Dereceli Seçim

Seçmenlerin milletvekillerini doğrudan seçmesidir. İlk kez 1946 yılı seçimlerinde uygulanmıştır.

2. C Gizli Oy

İlk kez 1950 yılında kabul edilmiştir.

2. D Açık Sayım Ve Döküm

İlk kez 1950 yılında kabul edilmiştir.

Seçimlerin Yargısal Denetimi; Yüksek Seçim Kuruludur.

Yüksek Seçim Kurulu: 7 asil, 4 yedek üyeden oluşur. Üyelerin 6'sı Yargıtay, 5'i Danıştay' dandır.

3. SOSYAL DEVLET

Vatandaşlara asgari bir yaşam düzeyi sağlamayı görev bilen devlete sosyal devlet denir.

- Vergi adaleti
- Kamulaştırma
- Devletleştirme
- Planlama
- Sosyal haklar
- Fırsat eşitliği

Sosyal devletin hukuki araçlarıdır.

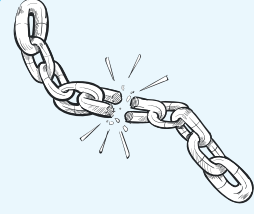
4. HUKUK DEVLETİ

1961 Anayasasında Hukuk Devleti ilkesine ilk kez yer verilmiştir. Bu amaçla Anayasa Mahkemesi ve Anayasa yargısı oluşturulmuştur.

- Yargı kurumlarının bağımsız olması, kanuni hâkim güvencesinin bulunması,
- Ceza sorumluluğu ilkelerinin benimsenmiş olması
- Hukukun genel ilkelerine bağlı kalınması
- Temel hak ve hürriyetlerin güvence altına alınmış olması,
- Yasama ve yürütmenin yargı denetimine tabi olması,
- İdari faaliyetlerin belirliliği, idarenin mali sorumluluğu, kanunların genel olması ve anayasa uygun olması.

Yukarıdaki maddeler hukuk devletinin gerekleridir.

I. TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER

A. KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ

Devletin müdahalede bulunmadığı hak ve ödevlerdir.

B. SOSYAL VE EKONOMİK HAKLAR VE ÖDEVLER

Halkın devletten isteyeceği hak ve ödevlerdir.

C. SİYASÎ HAKLAR VE ÖDEVLER

Devlet yönetimine katılma ile ilgili olan hak ve ödevlerdir.

A. KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ

1. Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı
2. Kişi hürriyeti ve güvenliği yasağı
3. Zorla çalıştırma
4. Özel hayatın gizliliği ve korunması
 - Özel hayatın gizliliği
 - Konut dokunulmazlığı
 - Haberleşme hürriyeti
5. Din ve vicdan hürriyeti
6. Yerleşme ve seyahat hürriyeti
7. Düşünce ve kanaat hürriyeti
8. Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti
9. Mülkiyet hakkı
10. Bilim ve sanat hürriyeti
11. Basın ve yayımla ilgili hükümler
 - Basın hürriyeti
 - Süreli ve süresiz yayın hakkı
 - Basın araçlarının korunması
 - Kamu tüzel kişilerin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı
 - Düzeltme ve cevap hakkı

12. Toplantı hak ve hürriyetleri

- Dernek kurma hürriyeti
- Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı

13. Hakların korunması ile ilgili hükümler

- Kanunî hâkim güvencesi
- Hak arama hürriyeti

14. İspat hakkı

15. Temel hak ve hürriyetlerin korunması

KİŞİNİN HAKLARI VE ÖDEVLERİ ÖNEMLİ HATIRLATMALAR

Anayasaya Girişleri;

- Özel hayatın gizliliği ve korunması (2010)
- Yerleşme ve seyahat hürriyeti (2010)
- Adil yargılama hakkı (2001)

Uyarı

Siyasi parti kurmak, dernek, sendika, basım evi açmak, süreli süresiz yayın çıkarmak, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemek önceden izin alınmadan yapılan işlemlerdir.

B. SOSYAL, EKONOMİK HAKLAR VE ÖDEVLER

1. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi
2. Ailenin korunması ve çocuk hakları
3. Kamu yararı
 - Kıyılardan yararlanma
 - Toprak mülkiyeti
 - Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması
 - Kamulaştırma
 - Devletleştirme ve özelleştirme
4. Çalışma ve sözleşme hürriyeti
5. Çalışma ile ilgili hükümler
 - Çalışma hakkı ve ödevi
 - Çalışma şartları ve dinlenme hakkı

- Sendika kurma hakkı
- Sendikal faaliyet
- 6. Toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavt
 - Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı
 - Grev hakkı ve lokavt
- 7. Ücrette adalet sağlanması
- 8. Sağlık, çevre ve konut
 - Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması
 - Konut hakkı
- 9. Gençlik ve spor
 - Gençliğin korunması
 - Sporun geliştirilmesi ve tahkim
- 10. Sosyal güvenlik hakları
 - Sosyal güvenlik hakkı
 - Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler
 - Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları
- 11. Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması
- 12. Devletin iktisadî ve sosyal ödevlerinin sınırları
- 13. Sanatın ve sanatçının korunması

SOSYAL VE EKONOMİK HAKLAR VE ÖDEVLER HATIRLATMALAR

Anayasaya Girişleri;

- Ailenin korunması ve çocuk hakları (2010)
- Birden fazla sendikaya üye olunabilir. (2010)
- Birden fazla iş sözleşmesi yapılabilir. (2010)
- Toplu sözleşme hakkı verilmiştir. (2010)

Sosyal Güvenlik açısından devletin koruma altına aldıkları;

- Şehitler dul ve yetimleri
- Gaziler
- Özel gereksinimi olan bireyler
- Yaşlılar
- Kimsesiz çocuklar

devletten sosyal yardım alırlar. Şehit ailelerimizden 2 kişi memur olarak istihdam edilir.

C. SİYASÎ HAKLAR VE ÖDEVLER

1. Türk vatandaşlığı
2. Seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma hakları
3. Siyasî partilerle ilgili hükümler
 - Parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma
 - Siyasî partilerin uyacakları esaslar
4. Kamu hizmetlerine girme hakkı
 - Hizmete girme
 - Mal bildirimi
5. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı
6. Vatan hizmeti
7. Vergi ödevi

SİYASÎ HAKLAR VE ÖDEVLER HATIRLATMALAR

- Nüfus Cüzdanı
- Nüfus Kaydı
- Pasaport
- Pasavan (Sınır komşularına girmekte kullanılan belgedir.)

Bu ülkenin vatandaşı olduğumuzu yukarıdaki belgelerle ispatlayabiliriz.

- Kamu hizmetinde memur statüsünde olan vatandaşlar 5 yılda bir mal bildiriminde bulunmak zorundadır. Yeni mal edinildiğinde ve borç verdiklerinde bildirim yapılmalıdır.

A. SEÇME HAKKINA SAHİP KİŞİLER

1. Seçme ve seçilme hakkı sadece Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına tanınmıştır.
2. Yabancılar Türkiye de ikamet etseler bile seçme ve seçilme hakkına sahip değildir.
3. “On sekiz (18) yaşını dolduran” her “Türk vatandaşı” seçme ve halk oylamasına katılma haklarına sahiptir.

B. SEÇİMLERDE OY KULLANAMAYACAK VE HALKOYLAMASINA KATILAMAYACAK KİŞİLER

1. Kısıtlılar.
2. Taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler.
3. Askerî öğrenciler.
4. Silahaltında bulunan er ve erbaşlar.

C. SEÇİLME HAKKI

1. 2017 yılında yapılan değişiklikle 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı milletvekili seçilme hakkına sahiptir.
2. Cumhurbaşkanlığı için seçilme yaşı ise 40 yaşını doldurmuş olmaktadır.

D. SEÇİM SÜRELERİ

1. 2017 yılında yapılan değişiklikle Cumhurbaşkanlığı (Devlet Başkanlığı) seçimleri 5 yılda bir yapılır.
2. 2017 yılında yapılan değişiklikle genel seçimler (TBMM seçimleri) 5 yılda bir yapılır.
3. Yerel Seçimler (Belediye, muhtarlık vs.) 5 yılda bir yapılır.
*Genel seçimler ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri aynı gün yapılır.

E. SİYASİ PARTİLER

E. 1 PARTİ KURMA, PARTİLERE GİRME VE PARTİLERDEN AYRILMA

1. Siyasi partiler önceden izin almadan kurulabilir.
2. Siyasi partiler, partiye üye olma yeterliğine sahip en az 30 Türk vatandaşı tarafından kurulabilir.
3. Parti üyesi olabilmek için 18 yaşını doldurmuş olmak gereklidir. Herkes dilediği zaman siyasi parti üyeliğinden ayrılabilir.
4. Aynı zamanda birden fazla siyasi partinin üyesi olunamaz.

E. 2 SİYASİ PARTİLERE ÜYE OLAMAYACAK KİŞİLER

1. Kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri,
2. İşçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri,
3. Sayıştay dâhil yüksek yargı organları mensupları,
4. Hâkimler ve savcılar,
5. Silahlı Kuvvetler mensupları,

6. Yükseköğretim öncesi öğrenciler,
7. Taksirli suçlar hariç 5 yıl ve daha fazla hapis ve ağır hapis cezasına mahkûm olanlar

Uyarı

Yükseköğretim elemanlarının siyasi partilere üye olmaları ancak kanunla düzenlenir.

E. 3 SİYASİ PARTİLERİN UYACAKLARI ESASLAR

1. Siyasi partiler Anayasanın 2. ve 3. maddesinde belirtilen hükümlere aykırı olamaz
2. Siyasi partilerin tüzük ve programları ile faaliyetleri, sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz.
3. Siyasi partilerin tüzük ve programları ile faaliyetleri, suç işlenmesini teşvik edemez.
4. Siyasi partilerin gelir ve giderlerinin amaçlarına uygun olması gereklidir.
5. Siyasi partiler, ticari faaliyetlere girişemezler.

Uyarı

Siyasi partilerin mali denetimini Anayasa Mahkemesi yapar. Anayasa Mahkemesi bu görevini yerine getirirken Sayıştay'dan yardım alır.

6. Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzelkişilerden maddi yardım alamazlar.
7. Temelli kapatılan bir parti bir başka isimle kurulamaz.
8. Terör eyleminden mahkûm olanlar siyasi partilere üye olamazlar ve üye kaydedilemezler.
9. Temelli kapatılan siyasi partilerin isimleri, amblemleri ve benzeri işaretleri başka bir siyasi partice kullanılmayacağı gibi, daha önce kurulmuş Türk devletlerine ait bayrak, amblem ve flamalar da siyasi partilerce kullanılmaz.

E. 4. SİYASİ PARTİLERİN GELİRLERİ

1. Üye ve milletvekilliği aidatları, bağışlar.
2. Devlet tarafından yapılan hazine yardımı.
3. Parti faaliyetlerinden elde edilen gelirler.
4. Parti mal varlığından elde edilecek gelirler.

Uyarı

Siyasi partilerin hazine yardımı alabilmeleri için seçimlerde % 3 ve üzeri oy almaları gerekmektedir.

E. 5. SİYASİ PARTİLERİN KAPATILMASI

1. Siyasi partilerin kapatılma davası “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı” tarafından açılabilir.
2. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu davayı; resen (tek başına), adalet bakanının isteğiyle, bir siyasi partinin istemi üzerine açabilir.
3. Siyasi partilerin kapatılma davası Anayasa Mahkemesi tarafından dosya üzerinden görülür. Ancak karar öncesinde siyasi partiden savunmasını ister.

Uyarı

Bu savunma ilgili siyasi partinin herhangi bir üyesi tarafından gerçekleştirilebilir.

4. Anayasa Mahkemesi, kapatma kararını o gün toplantıya katılanların üçte ikisinin oyu ile verir.
5. Anayasa mahkemesi, kapatma kararı dışında ilgili siyasi partinin devlet yardımıyla kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir.
6. Kapatılan siyasi partinin tüzel kişiliği sona erer ve bütün mal varlığı hazineye devredilir.

E. 6 SİYASİ YASAKLAMA CEZASI

Partisinin kapatılmasına beyanları ve eylemleriyle neden olan parti kurucuları ve üyeleri Anayasa Mahkemesinin temelli kapatmaya ilişkin kesinleşmiş kararının Resmî Gazetede gerekçeli olarak yayımlanmasından başlayarak 5 yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve denetçisi olamazlar.

Uyarı

Siyasi yasaklama cezası alan parti kurucu ve üyelerinin varsa milletvekillikleri devam eder.

Siyasi yasaklama cezası alan kişiler bağımsız milletvekili adayı olabilir ve seçilebilir.

F. DİLEKÇE HAKKI

1. Vatandaşlar Türkiye’de ikamet eden yabancılar ve karşılık esasını gözetilmek kaydıyla kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve TBMM’ye yazı ile başvurma hakkına sahiptir.
2. Dilekçe hakkı yabancılar da karşılık esasını gözetilmek kaydıyla tanınmıştır.
3. Başvurmaların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilmesi zorunludur.
4. Herkes, bilgi edinme ve Kamu Denetçisine başvurma hakkına sahiptir.

G. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU

1. TBMM Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu “idarenin işleyişiyle ilgili” şikâyetleri inceler.
2. Kamu Baş Denetçisi TBMM tarafından gizli oyla dört (4) yıl için seçilir.

Uyarı

“Kamu Denetçiliği Kurumu” ve “Ekonomik ve Sosyal Konsey” ilk kez 2010 anayasa değişikliği ile birlikte oluşturulan kurumlardır.

H. YAKALAMA VE TUTUKLAMA

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç “kırk sekiz (48) saat” ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok “dört (4) gün” içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. “Bu süreler olağanüstü hal ve savaş hallerinde uzatılabilir.”

TEMEL HAK VE ÖDEVLERİN NİTELİĞİ, SINIRLANMASI VE DURDURULMASI**A. TEMEL HAK VE HÜRRİYETLERİN NİTELİĞİ**

Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

B. TEMEL HAK VE HÜRRİYETLERİN SINIRLANMASI

1. Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak Kanunla sınırlandırılabilir.
2. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine, lâik Cumhuriyetin gereklerine, ölçülülük ilkesine, aykırı olamaz.

NOT

Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması özel sebeplerle olmalıdır. Genel sınırlama sebepleri 2001 Anayasa değişikliği ile kaldırılmıştır.

C. TEMEL HAK VE HÜRRİYETLERİN KULLANILMASININ DURDURULMASI

1. Temel hak ve hürriyetler,
 - Savaş,
 - Olağanüstü hallerde, kanun ile durdurulabilir.
2. Temel hak ve hürriyetlerin durdurulması milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla ve durumun gerektirdiği “ölçüde” (ölçülülük ilkesi) gerçekleştirilir.

C.1 HİÇBİR DURUMDA KISITLANAMAYACAK VE DURDURULAMAYACAK HAKLAR

1. Kişinin din, vicdan, düşünce ve kanaat özgürlüğüne dokunulamaz.
2. Kişinin maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz.
3. Savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına dokunulamaz.
4. Kişiyeye ait suç ve cezalar geriye yürütülemez.
5. Hiç kimse suçluluğu mahkeme kararı ile sabit olununcaya kadar suçlu sayılamaz.

NOT

Çekirdek olan hakları dediğimiz haklar asla durdurulamaz. Bunlar;

- Yasama hakkı
- Din ve vicdan özgürlüğü
- Kişinin maddi ve manevi bütünlüğü
- Masumiyet karinesi
- Suç ve cezanın geçmişe yürütülememesi

KONU DEĞERLENDİRME TESTİ

1. Anayasal gelişmenin ilk adımı aşağıdakilerden hangisiyle olmuştur?

- A) 1.Meşrutiyet
- B) 2.Meşrutiyet
- C) Sened-i İttifak
- D) Islahat Fermanı
- E) Tanzimat Fermanı

2. Padişah ilk kez kanun üstünlüğünü aşağıdakilerden hangisiyle kabul etmiştir?

- A) Tanzimat Fermanı
- B) Islahat Fermanı
- C) 1.Meşrutiyet
- D) Sened-i İttifak
- E)1921 Anayasası

3. En yumuşak anayasamız aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1921 Anayasası B)1961 Anayasası
- C) 1924 Anayasası D)1982 Anayasası
- E) 1876 Kanunu Esasi

4. 1982 Anayasasına göre yasama yetkisi aşağıdakilerden hangisine verilmiştir?

- A) Cumhurbaşkanı
- B) Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne
- C) Bağımsız ve tarafsız mahkemelere
- D) Milli Güvenlik Kurulu'na
- E) Cumhurbaşkanı Yardımcısı'na

5. 1982 Anayasasının hangi yıl yapılan değişikliği ile milletvekili sayısı 550'den 600 milletvekiline çıkarılmıştır?

- A) 1987 B) 1995 C) 2007
- D) 2010 E) 2017

6. 1982 Anayasasına göre milletvekili seçilmek için en az kaç yaşını doldurmuş olmak gerekmektedir ?

- A) 18 B) 20 C) 25
- D) 30 E) 35

7. 1982 Anayasasının 2017 değişiklikleri de göz önüne alınarak genel seçimler, Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve yerel seçimler kaç yılda bir yapılır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

8. Memurlara toplu sözleşme hakkı hangi yılda verilmiştir?

- A) 2000 B) 1995 C) 2010
- D) 2003 E) 1990

9. Kamu hizmetine giren memur statüsündeki bireyler kaç yılda bir mal bildiriminde bulunur?

- A) 1 B) 2 C) 3 D)4 E) 5

10. Kamu Baş Denetçiliği aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Cumhurbaşkanı B) MGK
- C) Sayıştay D) TBMM
- E) HSK

Cevap Anahtarı

- 1.A 2.A 3.A 4.A 5.E 6.A 7.E
- 8.C 9.E 10.D

NOTLAR

A large rectangular area with horizontal blue lines, intended for taking notes.

YASAMA

A. YASAMANIN GENELLİĞİ İLKESİ

TBMM'nin Anayasa'ya aykırı olmamak kaydıyla her konuda ve dilediği ölçüde, istediği ayrıntıda düzenleme yapabilmesine yasamanın genelliği ilkesi denir.

B. YASAMANIN ASLİLİĞİ (İLK ELLİĞİ) İLKESİ

TBMM'nin herhangi bir konu hakkında düzenleme yapabilmesi için başka bir makam, kurum veya organdan izin ve talimat almasına gerek olmadığını ifade eden ilkeye yasamanın asliliği ilkesi denir.

İstisna olacak durum: OHAL Cumhurbaşkanlığı Kararnamesidir.

C. YASAMANIN DEVREDİLEMEZLİĞİ

Kuvvetler ayrımının sonucunda kanun koyma gücünün sadece TBMM'ye ait olmasını ifade eden ilkeye yasamanın devredilemezliği ilkesi denir.

Bu ilke anayasa ile de güvence altına alınarak 7. maddede "Yasama yetkisi Türk Milleti adına TBMM'ye aittir. Bu yetki devredilemez ifadesi kullanılmıştır.

İstisna olacak durum: OHAL Cumhurbaşkanlığı Kararnamesidir.

D. YASAMANIN SÜREKLİLİĞİ

TBMM'nin sahip olduğu yasama yetkisinin kesintiye uğramama durumuna yasamanın sürekliliği denir.

Yasama Dönemi nedir?

İki genel seçim arasındaki 5 yıllık çalışma süresine yasama dönemi denir. (2017 Değişikliği)

Yasama Yılı nedir?

1 yıllık çalışma süresidir. (1 Ekim'de başlar 1 Temmuz'da biter)

Birleşim nedir?

1 günlük çalışma süresine birleşim denir.

Oturum nedir?

Birleşimin aralara bölünmesi ile oluşan zaman dilimine oturum denir.

E. TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (TBMM) KURULUŞU

1. Türkiye Büyük Millet Meclisi genel oyla seçilen 600 milletvekilinden oluşur.

2. Yasama Yılı ve Yasama Dönemi

- Yasama yılı 12 aydır.
- Yasama dönemi ise 5 yıldır.

1982 Anayasası ilk şekline göre; 400 Milletvekili

1982 Anayasası'nın 1987 değişikliğine göre; 450 Milletvekili

1982 Anayasası'nın 1995 değişikliğine göre; 550 Milletvekili

1982 Anayasası'nın 2017 değişikliğine göre; 600 Milletvekili

1. SEÇİM DÖNEMİ

TBMM seçimleri 5 yılda bir yapılır.

1982 Anayasası ilk şekline göre; 5 yılda bir

1982 Anayasası'nın 2007 değişikliğine göre; 4 yılda bir

1982 Anayasası'nın 2017 değişikliğine göre; 5 yılda bir

1.1 TBMM ve Cumhurbaşkanı Seçim Dönemi

- TBMM üye tam sayısının 3/5 (360 milletvekili) çoğunluğu seçimlerin yenilenmesine karar verebilir. Bu durumda TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır.
- Cumhurbaşkanı seçimlerin yenilenmesine karar vermesiyle TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır.
- Görevdeki hükümetin gensoru ile düşmesi. (2017 Değişimi ile kaldırılmıştır)
- TBMM ya da Cumhurbaşkanı seçimlerin yenilenmesine karar vermesi haliyle 60. günü takip eden ilk pazar günü gerçekleşir.
- Cumhurbaşkanı ikinci kez aday olabilir.

Uyarı

Türkiye'de seçimler;

- Gizli Oy
- Açık Sayım
- Eşit Oy
- Tek dereceli seçim ile yapılmaktadır.

1.2 ERKEN SEÇİM

- TBMM, meclis üye tam sayısının en az üç bölü beşinin oyu ile (en az 360 milletvekili) bu süre dolmadan seçimin yenilenmesine karar verebilir.

Bu durumda TBMM seçimleri Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile birlikte yapılır. Ayrıca TBMM bu kararı Cumhurbaşkanının ikinci döneminde verirse Cum-

hurbaşkanı bir defa daha aday olabilir. Cumhurbaşkanınca verilecek karara göre de seçimler yenilenir.

- Görev süresi biten milletvekili yeniden seçilebilir.
- Yenilenmesine karar verilen Meclisin yetkileri, yeni Meclisin seçilmesine kadar sürer.

Seçimlerin Geriye Bırakılması: Seçimler sadece savaş sebebiyle her defasında en fazla bir (1) yıl TBMM tarafından geriye bırakılabilir.

SEÇİMLERE İLİŞKİN İLKELER

- Tek dereceli seçim
- Nispi Temsil
- %10 Barajı
- D'Hondt Sistemi
- Geniş Çevre
- Liste Usulü (Seçmen kâğıtlarının eve gelmesi)

Seçim Çevresi: Bir ilin,

- Çıkaracağı milletvekili sayısı 18'e kadar ise 1 seçim çevresine
- Çıkaracağı milletvekili sayısı 19 - 35 arası ise 2 seçim çevresine
- Çıkaracağı milletvekili sayısı 36 ya varır ise 3 seçim çevresine ayrılır.
- Seçimlerin genel yönetimi ve denetimi
- Seçimlerin genel yönetimi ve denetimi yargı organlarının gözetiminde yapılır.
- Seçimlerle ilgili her türlü faaliyet Yüksek Seçim Kurulunun faaliyetindedir.

2. YÜKSEK SEÇİM KURULU (YSK)

Yüksek Seçim Kurulu ilk kez 1950'de kurulmuştur. İlk defa 1961 Anayasasında yer almıştır.

7 asil 4 yedek toplam 11 üyeden oluşmaktadır.

- 6 üye Yargıtay üyelerinden
- 5 üye Danıştay üyelerinden seçilir.

Başkanlarını kendi içlerinden seçerler. Kararlarına karşı yargı yolu kapalıdır.

Görevleri

- Milletvekillerinin ve Cumhurbaşkanlarının seçim tutanaklarını (mazbata) düzenlemek

- Halk oylamasına dair işleri yapmak
- Milletvekili adaylarının adaylıklarını kabul etmek

3. MİLLETVEKİLLİĞİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

A. MİLLETVEKİLİ SEÇİLME YETERLİLİĞİ

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak.
- 18 yaşını bitirmiş olmak (2017 değişikliği)
- En az ilkokul mezunu olmak
- Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak
- Kısıtlı olmamak
- Kasıtlı suçlardan 1 yıl ve daha fazlası hapis cezası olmamak
- Askerlikle ilişkisinin bulunmaması (2017 değişikliği)
- Affa uğramış olsa bile yüz kızartıcı suçlardan hüküm almamak, şartlarına sahip olanlar aday olabilir.

NOT

Seçilen kişi sadece seçildiği bölgeyi değil tüm ülkeyi temsil eder yani “Milletin Temsili” esastır.

Seçim kurumlarında mazbatalarını alınca milletvekili sıfatı kazanılır. Meclis Genel Kurulunda yemin edilerek göreve başlanır.

B. MİLLETVEKİLİ ADAYI OLMAK İÇİN GÖREVİNDEN ÇEKİLMESİ GEREKENLER

- Hâkimler ve Savcılar
- Silahlı Kuvvetler Mensupları
- Yüksek Yargı Mensupları
- Yükseköğretim Kurulu üyeleri
- Yükseköğretimdeki öğretim elemanları
- Kamu kurumları ve kuruluşlarındaki memur statüsündeki görevliler
- İşçi niteliğinde olmayan diğer kamu görevlileri.

Hatırlatma;

- Hâkimler ve Savcılar
- Silahlı Kuvvetler Mensupları
- Yüksek Yargı Mensupları

Yukarıdakiler milletvekili olmasalar bile göreve dönemezler.

C. MİLLETVEKİLLİĞİ İLE BAĞDAŞMAYAN İŞLER

- Kamu kurum ve kuruluşlarında, devletten yardım alan dernek ve vakıflarda çalışamazlar.
- Kamu ihalelerinde komisyonculuk, iş takipçiliği ve aracılık yapamazlar. Devletin aleyhine vekillik yapamazlar.
- Ticaret yaparken milletvekili sıfatını kullanamazlar.
- Yürütme organını teklif, imha, atama veya onamasına bağlı resmi ya da özel bir işle görevlendirilemezler.

D. MİLLETVEKİLLERİNİN BAĞIŞIKLIKLARI

D.1 Yasama Sorumsuzluğu

Bir vekilin meclis çalışmalarındaki söz ve düşüncelerinden dolayı sorumlu olmamasıdır.

- Mutlak olup kaldırılamaz.
- Ömür boyu devam eder. (vekillik bitse de sürer)
- Hukuki ve ceza davalarından korur.
- Vekil olmayan bakanlara da verilir.

NOT

Dokunulmazlık kaldırılrsa da milletvekilliği düşmez, dokunulmazlığı kaldıran vekil 7 gün içinde Anayasa mahkemesine başvurabilir. AYM' de 15 gün içinde cevap vermelidir.

Dokunulmazlığın Korumadığı Durumlar;

- Ağır Cezayı gerektiren suçüstü haller
- Soruşturmasına seçimden önce başlamak şartıyla Anayasanın 14. maddesindeki suçlar.

D.2 Yasama Dokunulmazlığı

Seçimlerden önce veya sonra suç işlediği iddiası ile bir milletvekilinin tutulamaması, alıkonamaması, sorgulanamaması ve yargılanamaması.

Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar görevleri ile ilgili olmayan suçlarda yasa dokunulmazlığından yararlanır. (2017 değişikliği)

E. MİLLETVEKİLLİĞİNİN DÜŞMESİ

1. Kendiliğinden

- Ölüm
- Cumhurbaşkanı seçilmek

- Bakan olması
- Kısıtlanması (Mahkeme Kararı)
- Kesin hüküm giymesi (Mahkeme Kararı)

NOT

TBMM kararıyla milletvekilliği düşen milletvekili 7 gün içinde Anayasa Mahkemesine iptal davası açabilir.

Bir kimsenin Cumhurbaşkanı tarafından bakan olarak atanması durumunda milletvekilliğini doğrudan düşürür.

2. TBMM Kararıyla

- Milletvekilliğinden istifa: TBMM Başkanlık Divanı tespit ettikten sonra TBMM Genel Kurulunca karar verilir.
- Milletvekilinin Meclis çalışmalarına 1 ay içinde toplam 5 birleşim günü katılması: TBMM Genel Kurulunun salt çoğunluğuyla karar verilir.
- Milletvekilinin üyelikle bağdaşmayan bir iş üstlenirse: TBMM Genel Kurulunun salt çoğunluğunun gizli oyuyla karar verilir.

NOT

Milletvekilliğinin düşmediği haller;

- Partisinden istifa etme
- Dokunulmazlığın kaldırılması
- Partisinin kapatılmasına neden olmak (2010)

F. TBMM'NİN TOPLANMA, ARA VERME VE TATİL DÖNEMLERİ

1. Toplanma

TBMM, her yıl Ekim ayının ilk günü kendiliğinden toplanır.

2. Tatil

Meclis, bir yasama yılında en fazla 3 ay tatil yapabilir.

3. Ara Verme

TBMM bir yasama yılında Meclis Genel Kurulunun kararı ile 15 günü geçmemek kaydıyla ara verebilir.

4. Toplantıya Çağırma

Tatil ve ara verme dönemlerinde;

Cumhurbaşkanı ve TBMM Başkanı Meclisi doğrudan toplantıya çağırabilir. Meclis üye tam sayısının 1/5 kadar milletvekili, TBMM Başkanından isteyerek meclisi toplantıya çağırabilirler.

G. PARLEMENTO KARARLARI

Meclisin kanun dışındaki bütün işlemleri parlamento kararlarıdır.

Resmi gazetede yayınlanır ama Cumhurbaşkanı onayına gerek yoktur.

- Yasama dokunulmazlığının kaldırılması,
- TBMM üyeliğinin düşürülmesi,
- Yasama meclisi iç tüzükleri, Yargı denetimine tabidir.

Parlamento kararları şunlardır;

- TBMM İçtüzüğü
- Yasama dokunulmazlığının kaldırılması
- Milletvekilliği düşürülmesi kararı
- TBMM ve Cumhurbaşkanı seçimlerinin yenilenmesi kararı
- Cumhurbaşkanı yardımcıları veya bakanların Yüce Divana sevk kararları
- Genel görüşme açılması kararı, Meclis araştırması açılması kararı, savaş ilanı kararı
- Meclisin tatile girmesi kararı
- Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar hakkında meclis soruşturması açılması
- Olağanüstü hal durumunun onayı ve uzatılması kararı
- Türk Silahlı Kuvvetlerin yurtdışına gönderimi ya da yabancı kuvvetlerin ülkede bulunmasına izin verme
- RTÜK üyeleri seçimi
- Sayıştay üye ve başkanının seçimi
- TBMM Başkanı seçimi
- Kamu baş denetçisinin seçilmesi (2010 Değişimi)
- Anayasa mahkemesine 3 üye seçilmesi (2010 Değişimi)
- HSK'ya 7 üye seçimi (2017 Değişimi)

H. TBMM'NİN GÖREV VE YETKİLERİ

- Kanunları koymak, değiştirmek, kaldırmak, savaş ilan edilmesine karar vermek, para basılmasına karar vermek
- Milletlerarası antlaşmaların onaylanmasını uygun bulma

- Genel ve özel af ilanına karar verme
- Cumhurbaşkanı ve yardımcılarını veya bakanların Yüce Divana sevk kararları
- TBMM Başkanını seçme RTÜK üyeleri seçimi
- Sayıştay üye ve başkanının seçimi
- Kamu baş denetçisinin seçilmesi (2010 Değişikliği)
- Anayasa mahkemesine 3 üye seçilmesi (2010 Değişikliği)
- Türk Silahlı Kuvvetlerinin yurtdışına gönderilmesi ya da yabancı kuvvetlerin ülkede bulunmasına izin verme
- HSK' ya 7 üye seçimi (2017 Değişimi)
- Olağanüstü hal durumunun onayı ve uzatılması kararı
- Bütçe ve kesin hesap kanunlarını görüşme ve kabul etme
- TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yenilenmesine karar verme

Özel Nitelikli Kanunlar Nelerdir?

- Bütçe Kanunu
- Milletlerarası antlaşmaları uygun bulma
- Kesin Hesap Kanunu
- Genel ve özel af kanunları

İ. TBMM BAŞKANLIK DİVANI

Birimleri

Meclis Başkanı, Başkan Vekilleri, Kâtip Üyeler, İdare Amirleri

Özellikleri

- Başkanlık Divanına meclisteki siyasi parti grupları üyeleri oranında katılır.
- Siyasi parti grupları meclis başkanlığına aday gösterilemez.
- TBMM Başkanlık divanı için bir yasama dönemi içerisinde iki defa seçim yapılır.
- İlk seçimlerin görev süresi iki yıldır.
- İkinci devre seçilenler ise o yasama döneminin sonuna kadar devam eder. (2010 Değişikliği)
- Meclis başkanı seçimleri 4 turda gizli oy ile yapılır.
- TBMM'nin toplandığı günden itibaren 5 gün içerisinde TBMM başkan adayları başkanlık divanına bildirilir. Başkan seçimi aday gösterme süresi bitiminden sonra 5 gün içinde tamamlanır.

K. TBMM BAŞKANI SEÇİMİ

I. TUR SEÇİM

- TBMM üye tam sayısının $\frac{2}{3}$ 'ü sağlanamazsa 2. tura geçilir.

II. TUR SEÇİM

- TBMM üye tam sayısının $\frac{2}{3}$ 'ü sağlanamazsa 3. tura geçilir.

III. TUR SEÇİM

- TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğu sağlanamazsa 4. tura geçilir.
4. tura 3. turda en fazla oy alan 2 aday kalır.
- TBMM üye tam sayısının $\frac{2}{3}$ 'ü sağlanamazsa 3. tura geçilir.
- En fazla oy alan aday seçilir.

K.1. TBMM Başkanı Görev Ve Yetkileri

- Meclis toplantılarına başkanlık etmek ve meclisi temsil etmek.
- Meclisi tatil veya ara verme sırasında doğrudan veya meclis üyelerinin $\frac{1}{5}$ 'inin (120 Milletvekili) yazılı başvurusuyla meclisi toplamak.
- Tutanak dergisi ve tutanak özetinin düzenlemesini denetlemek.

NOT

TBMM Başkanı milletvekili olmak zorundadır.

2017 Değişikliği ile TBMM Başkanı'nın Cumhurbaşkanını temsil etme yetkisi kaldırılmıştır. Bu Yetki Cumhurbaşkanı Yardımcılarına aittir.

L. TBMM'DE NİTELİKLİ ÇOĞUNLUK DURUMLARI

TBMM'nin toplantı yeter sayısı $\frac{1}{3}$' tür	→ 200 Milletvekili
TBMM'nin karar yeter sayısı toplantıya katılanların salt çoğunluğudur. TBMM üye tam sayısının $\frac{1}{4}$ 'ünün bir fazlasından az olamaz. (Basit çoğunluk)	→ 151 Milletvekili
TBMM'nin $\frac{1}{5}$ 'inin isteği ile TBMM Başkanı tarafından olağanüstü bir toplantıya çağırılması	→ 120 Milletvekili
TBMM'nin salt çoğunluğu	→ 301 Milletvekili
TBMM'nin genel ve özel af ilan kararı TBMM üye tam sayısının $\frac{3}{5}$'idir.	→ 360 Milletvekili
Cumhurbaşkanının ve Cumhurbaşkanı yardımcılarının ve bakanların yüce divana sevki için TBMM üye tam sayısının $\frac{2}{3}$'nün gizli oyu gerekir.	→ 400 Milletvekili

- Anayasanın değiştirilmesi; TBMM üye tam sayısının 3/5'i veya 2/3'ü ile
- Genel ve özel af ilanı; TBMM üye tam sayısının 3/5'i ile gerçekleşir.

NOT

Orman Suçları af kapsamı dışındadır.

- Cumhurbaşkanının ve Cumhurbaşkanı yardımcılarının ve bakanların yüce divana sevkisi;
- TBMM üye tam sayısının 2/3'ü (2017 Değişikliği)
- Meclis Başkanı seçimi; ilk iki turda TBMM üye tam sayısının 2/3'ü, üçüncü turda TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğu
- Kamu Baş denetçisinin seçimi; ilk iki turda TBMM üye tam sayısının 2/3'ü, üçüncü turda TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğu
- Anayasa Mahkemesine üye seçimi; ilk turda TBMM üye tam sayısının 2/3'ü, ikinci turda TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğu
- Milletvekilinin devamsızlık nedeniyle düşürülmesi; TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğu

M. TBMM'DEKİ OYLAMA USULLERİ

M.1 İşaretle

Üyelerin el kaldırması ya da ayağa kalkması şeklinde yapılır.

M.2 Açık

Üzerinde milletvekillerinin ad soyadlarının olduğu oy pusulasının kutuya atılması, elektronik ortamda, adı okunan milletvekilinin kabul, çekimser, ret kelimesini yüksek sesle söylemesi şeklinde yapılır.

M.3 Gizli

Üzerinde hiçbir işaret bulunmayan yuvarlakların kutuya atılmasıyla yapılır.

M.3. A Gizli Oylama İle Yapılan İşlemler

- Anayasa değişikliklerinin maddelerinin veya tümünün kabul edilmesi
- Cumhurbaşkanının, yardımcılarının ya da bakanların yüce divana sevkisi için
- Meclis Başkanının seçimi
- Milletvekilliğinin düşürülmesi
- Anayasa mahkemesine üye seçimi
- Kamu Baş Denetçisinin seçimi
- Sayıştay başkanı ve üyelerinin seçimi

N. TBMM’NİN BİLGİ EDİNME VE DENETİM YOLLARI

N.1. Yazılı Soru

1. Milletvekilleri tarafından “Cumhurbaşkanı Yardımcıları” veya “bakanlara” soru sorulmasıdır.
2. Soru on beş (15 gün) içinde cevaplandırılır.

N.2. Genel Görüşme

1. Toplum ve devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun, TBMM Genel Kurulunda görüşülmesidir.
2. Cumhurbaşkanı, siyasi parti grupları veya en az 20 milletvekili tarafından önerge ile istenir.

N.3 Meclis Araştırması

1. Belli bir konuda bilgi edinmek için mecliste oluşturulan komisyon aracılığı ile yapılan incelemeden ibarettir.
2. Cumhurbaşkanı, en az 20 milletvekili tarafından veya siyasi parti grupları önerge ile istenir.

N.4. Meclis Soruşturması

1. Cumhurbaşkanı Yardımcıları veya bakanların görevleri ile ilgili işlediği suçlarda cezai sorumluluklarının araştırılmasıdır.
2. Teklif: Meclis üye tam sayısının yarısından bir fazlasının oyu ile teklif yapılır. (en az 301 milletvekilinin oyu ile)
3. TBMM en geç 1 ay içinde konuyu görüşür.
4. Soruşturma Açılması: Meclis üye tam sayısının 3/5’inin oyu ile soruşturma açılır. (en az 360 milletvekilinin oyu ile)
5. Soruşturmanın tamamlanması sonrasında “Meclis üye tam sayısının 2/3’ünün oyu (en az 400 milletvekili)” ile Cumhurbaşkanı Yardımcıları veya bakanlar hakkında Yüce Divana sevk kararı verebilir.

NOT

Yüce Divan yargılaması 3 ay içinde tamamlanır. Cumhurbaşkanı Yardımcıları veya bakanlar seçilmeye engel bir suçtan hüküm giyerlerse görevleri sona erer. 2017 Değişikliği ile Yazılı Soru gelmiştir. Gensoru kaldırılmıştır.

O. KANUNLARIN HAZIRLANMASI

O.1. Teklif

1. Bir kanunun TBMM’de görüşülebilmesi için kanun teklifi TBMM’ye sunulması gereklidir. Kanun teklifi milletvekilleri tarafından hazırlanır.

2. Meclis komisyonunda görüşülen kanun teklifi TBMM'ye sunulur.

O.2. Meclis Komisyonu

Teklif meclisin ilgili komisyonunda görüşülür. Görüşme sonrasında oylanarak TBMM'ye sunulur.

O.3. TBMM'de Oylanması

TBMM'nde görüşülerek meclis üye tam sayısının (1/4)'nün 1 fazlasının oyu ile (151) kabul edilen kanunlar Cumhurbaşkanının onayına sunulur.

NOT

TBMM'nde yeterli oy oranı alamayan kanunlar **KADÜK** olur.

Kanunların yargısal denetimini Anayasa Mahkemesi yapar.

Yargısal denetimi olmayan tek kanun **İnkılap kanunlarıdır**.

Yayımlanmış olan bir kanun, metninde ne zaman yürürlüğe gireceği gösterilmemişse Resmi Gazetede yayımını izleyen günden başlamak üzere 45 gün sonra yürürlüğe girer.

O.4. Cumhurbaşkanı

1. Cumhurbaşkanı kanunları 15 gün içinde imzalayabilir ve resmi gazetede yayımlayabilir.
2. Cumhurbaşkanı kanunları isterse 15 gün içinde bir daha görüşülmek üzere TBMM'ne geri gönderebilir.
3. Cumhurbaşkanı kanunları ancak bir defa veto edebilir. İkinci defa TBMM'nde üye tam sayısının yarısından bir fazlasının oyu ile (en az 301 milletvekili) kabul edilen kanunları imzalamak zorundadır.
4. Cumhurbaşkanının veto edemediği tek kanun "Bütçe Kanunu"dur.

BÜTÇE KANUNU HAKKINDA BİLİNMESİ GEREKENLER

- Cumhurbaşkanı bütçe kanunu teklifini, mali yılbaşının 75 gün öncesinden TBMM'ye sunar (2017 Değişikliği)
- Bütçe kanunu teklifi 55 gün Bütçe Komisyonunda incelenir.
- Zamanında yürürlüğe konulamayan bütçe kanunu yerine geçici bütçe kanunu çıkarılır.
- Kabul edilen teklif 20 gün TBMM Genel Kurulunda görüşülür.

MİLLETLERARASI ANTLAŞMALARIN ONAYLANMASININ UYGUN BULMA

- TBMM tarafından uygun bulunan Milletlerarası Antlaşmalar Kanun hükmünde sayılır.
- Cumhurbaşkanı tarafından onaylanırlar.
- Aykırılık söz konusu ise Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulamaz.

P. ANAYASANIN DEĞİŞTİRİLMESİ

P.1. Teklif

TBMM üye tam sayısının en az 1/3'ü (200 Milletvekili) tarafından yazılı teklifi ile olur.

P.2. Görüşme

Anayasanın değiştirilmesi teklifi en az 2 kez görüşülür.

P.3. Karar Ve Onay

Değiştirme teklifi kabulü TBMM üye tam sayısının en az 3/5'inin (360 Milletvekili) gizli oyu ile olur.

- Anayasa değişikliği TBMM üye tam sayısının 3/5'i (360) ve üzeri 2/3 (400) az bir çoğunlukla kabul edilirse Cumhurbaşkanı ya TBMM'ye geri gönderir ya da halkoyuna sunar.

P.3. A Cumhurbaşkanı Anayasa Değişikliğini TBMM'ye Gönderirse Yapılacaklar

TBMM geri gönderilen kanunu TBMM üye tam sayısının en az 3/5'i (360) ve üzeri 2/3 (400) az bir çoğunlukla AYNEN kabul edilirse Cumhurbaşkanı bu kanunu halkoyuna sunmak zorundadır.

TBMM geri gönderilen kanunu TBMM üye tam sayısının en az 2/3 (400) çoğunlukla AYNEN kabul edilirse Cumhurbaşkanı bu kanunu ya onaylar ya da halkoyuna sunabilir

KONU DEĞERLENDİRME TESTİ

1. Aşağıdakilerden hangisi yasama-
nın ilkeleri arasında yer almaz?

- A) Aslilik ilkesi
- B) Devredilmezlik
- C) Süreklilik ilkesi
- D) Genellik ilkesi
- E) Objektiflik ilkesi

2. Meclis başkanlığı seçimi en fazla
kaç türlü yapılır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

3. Meclis tatil veya ara vermede iken
TBMM Başkanı en az kaç milletve-
kilinin yazılı teklifi üzerine meclisi
toplantıya çağırır?

- A)110 B)120 C)151 D)200 E)301

4.TBMM Bir yasama yılında en çok
kaç ay tatil yapar ve her defasında
kaç gün ara verebilir?

- A) 3 ay - 10 gün
- B) 2 ay - 15 gün
- C) 3 ay - 15 gün
- D) 4 ay - 20 gün
- E) 3 ay - 7 gün

5.1982 Anayasasına göre milletvekili
seçilmek için en az kaç yaşını dol-
durmuş olmak gereklidir?

- A) 18 B) 20 C) 25
- D) 30 E) 35

6.1982 Anayasasına göre aşağıda-
kilerden hangisi milletvekili seçilme
şartları arasında yer almaz?

- A)T.C vatandaşı olmak
- B)18 yaşını doldurmuş olmak
- C) Askerlikle ilişkisi bulunmamak
- D) En az ilkokul mezunu olmak
- E) Daha önce milletvekilliği yapmış olmak

7. 1982 Anayasasının hangi yıl yapılan
değişikliği ile milletvekili sayısı 550'den
600 milletvekiline çıkarılmıştır?

- A) 1987
- B) 1995
- C) 2007
- D) 2010
- E) 2017

8. 1982 Anayasasına göre yasama
yetkisi aşağıdakilerden hangisine
verilmiştir?

- A) Cumhurbaşkanı
- B) Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne
- C) Bağımsız ve tarafsız mahkemelere
- D) Milli Güvenlik Kurulu'na
- E) Cumhurbaşkanı Yardımcısı'na

Cevap Anahtarı

- 1) E 5) A
- 2) D 6) E
- 3) B 7) E
- 4) C 8) B

NOTLAR

A large rectangular area with horizontal blue lines, intended for writing notes.

VATANDAŞLIK

NOTLAR

A large rectangular area with horizontal blue lines, intended for taking notes.

YÜRÜTME

Yürütme yetkisi CUMHURBAŞKANINA aittir.

(2017 Değişikliğiyle Bakanlar Kurulu kaldırılmıştır.)

A. CUMHURBAŞKANI SEÇİLME YETERLİLİKLERİ

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak
2. Kırk (40) yaşını doldurmuş olmak
3. En az yükseköğrenim görmüş olmak.
4. TBMM üyesi (milletvekili) olmak veya milletvekili seçilme yeterliliklerine sahip olmak.

NOT

Cumhurbaşkanı seçilen kişi;

- TBMM üyeliği sona erer.
- Partisiyle ilişkisi kesilmez (2017 Değişikliği)

B. CUMHURBAŞKANLIĞINA ADAY GÖSTERME

1. Siyasi parti grupları aday gösterebilir. (2017 Anayasa Değişikliği)
2. En son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların tek başına ya da birlikte en az %5'ini almış olan siyasi partiler aday gösterebilir.
3. En az 100 bin Seçmenin imzasıyla aday gösterebilir.

NOT

TBMM'de grubu bulunan siyasi partiler; Grup kararı ile TBMM'deki diğer partiler; Tüzüklerinde gösterilen yetkili organların kararı ile gösterebilir.

C. CUMHURBAŞKANI SEÇİMİ

1. Halk tarafından seçilir
2. Görev süresi 5+5 yıldır.
3. Cumhurbaşkanlığı ve TBMM seçimleri ile birlikte yapılır.
4. Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenden boşalması halinde 45 gün içerisinde Cumhurbaşkanlığı seçimi yapılır. Genel seçimlere 1 yıldan daha az süre kalmışsa TBMM seçimleri Cumhurbaşkanlığı seçimi ile birlikte yapılır.

5. Bir kimse en fazla iki kez seçilebilir. Ancak Cumhurbaşkanı ikinci döneminde TBMM tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verildiyse tekrar aday gösterilir. (2017 Değişimi)
6. Bir kimse hem cumhurbaşkanı adayı hem de milletvekili adayı olamaz (2017 Değişimi)
7. Seçim iki turla yapılır.

Genel oyla yapılacak seçimde geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilir.

Genel oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa bu oylamayı izleyen ikinci Pazar günü ikinci oylama yapılır.

I. TUR

Geçerli oyların yarısından bir fazlasını alan seçilir bu oyu alan olmazsa 2. tura geçilir.

II. TUR

En fazla oyu alan iki aday katılır. Oyların çoğunu alan seçilir.

NOT

2. tura kalan adaylardan biri çeşitli nedenlerden dolayı çekilirse 1. turdaki oy oranlarına göre sıradaki aday 2. tura geçer.

Son tura tek aday kalmışsa seçim referandum şeklinde olur.

Yeni Cumhurbaşkanı görevine başlayana kadar süresi dolan devam eder.

D. CUMHURBAŞKANI GÖREV VE YETKİLERİ

D.1. YASAMA GÖREVLERİ

- Y- Yasaları yayınlamak - veto etmek
- A- Anayasa değişikliğini halkoyuna sunmak
- S- Seçimleri yenilemek
- A- Anayasa mahkemesine iptal davası açmak
- M- Meclisi toplantıya çağırarak
- A- Açılış konuşması yapmak (isterse)

D.2 YARGI GÖREVLERİ

- HSYK' nın 4 üyesini seçmek
- Anayasa Mahkemesininin 12 üyesini seçmek

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısını ve Başsavcı vekilini seçmek
Danıştay'ın 1/4 üyesini seçmek

D.3 YÜRÜTME GÖREVLERİ

- Bakanları atamak - görevden almak.
- Genelkurmay Başkanını atamak (Doğrudan)
- Rektörleri atamak
- DDK başkan ve üyelerini seçmek
- YÖK üyelerini seçmek
- Özel af ilan etmek
- OHAL ilan etmek
- Milli Güvenlik Kuruluna (MGK) başkanlık etmek
- Milletler arası antlaşmaları onaylamak.

D.4 CUMHURBAŞKANININ TEK BAŞINA YAPTIĞI İŞLEMLER

- Kanunları tekrar görüşülmek üzere TBMM'ye göndermek.
- TBMM'de açılış konuşmasını yapmak
- TBMM'yi gerekli olan hallerde toplantıya çağırarak
- TSK adına Başkomutanlığı temsil etmek
- Cumhurbaşkanı yardımcılarını atamak
- Bakanları atamak
- Genelkurmay Başkanını atamak
- Devlet Denetleme Kurulu başkan ve üyelerini seçmek
- MGK'yı toplantıya çağırarak ve başkanlık etmek
- TBMM seçimlerinin yenilenmesine karar vermek
- Yüksek yargı organlarına üye seçmek (HSK, Anayasa Mahkemesine)
- Anayasa Mahkemesine iptal davası açmak
- Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarmak
- Anayasa değişikliğini halkoyuna sunmak

D.5 BAŞKOMUTANLIK VE GENELKURMAY BAŞKANLIĞI

- Başkomutanlık, Cumhurbaşkanı'nca temsil edilir.
- Genelkurmay Başkanı, Cumhurbaşkanı tarafından atanır. (2017 Değişikliği)
- Millî güvenliğin sağlanması ve silahlı kuvvetlerin yurdu savunmaya hazırlanmasında, TBMM'ye karşı Cumhurbaşkanı sorumludur. (2017 Değişikliği)

D.6. CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

- Cumhurbaşkanı, Yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir.
- Anayasada yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri, siyasi haklar ve ödevleri Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzeltilemez.
- Anayasada kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda çıkarılamaz.
- Kanunda açıkça düzenlenen konularda çıkartılamaz.
- Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde kanunlar geçerlidir.
- TBMM aynı konuda kanun çıkarması halinde Cumhurbaşkanlığı kanunnamesi hükümsüz olur.
- Cumhurbaşkanı kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabilir.
- Kararnameler ve yönetmelikler yayımdan sonraki bir tarih belirtilmemişse Resmi Gazetede yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.

D.6.1 Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Yapılan İşlemler

- Bakanları atamak
- Genelkurmay başkanını atamak
- Vali ve Büyükelçileri atamak
- Kararnameleri imzalamak
- Yönetmelikleri onaylamak
- OHAL ilan etmek

D.7 YENİ ANAYASADA HÜKÜMETİN KURULMASI

- 24 Haziran seçimlerinden sonra Cumhurbaşkanlığı Hükümet sisteminde güvenoyu kaldırılmıştır.
- Artık Cumhurbaşkanının Kabine Listesini onaylamasıyla güvenoyuna gerek kalmadan Hükümet kurulacaktır.
- Hükümetin düşmesi de Cumhurbaşkanının bütçe kanununu onaylamaması neticesinde gerçekleşir.
- Seçimlerden sonra kaldırılan diğer mekanizma da Gensoru uygulamasıdır. Bakanlar kurulu ve Başbakanın kaldırılmasıyla bu uygulama da tamamen sona ermiştir.
- Bir bakan ya da vekil hakkında Meclis araştırması ya da soruşturması verilebilir.

- Yeni anayasada artık bakanların sorumluluğu tamamen Cumhurbaşkanına bağlanmıştır. Değişmeyen durum Bakanların Hiyerarşik Amiri Cumhurbaşkanındır. Böylece yeni anayasada yürütme mekanizması tek başına oldu.

NOT

İzinli bir bakana ancak bir bakan vekillik edebilir. Bir bakan birden fazla bakana vekillik edemez.

Herhangi bir nedenle boş olan bakanlığa en geç 15 gün içinde atama yapılır.

D.8. CUMHURBAŞKANINA VEKÂLET

Cumhurbaşkanının yurt dışına çıkma veya hastalanması gibi nedenlerden geçici olarak görevinden ayrılması halinde, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cumhurbaşkanına vekâlet eder ve Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanır.

NOT

Ülke içindeki gezi ve görev süresinin dolması vekâleti gerektirmez. Görev süresi dolan Cumhurbaşkanı yerine yenisi seçilinceye kadar görevinde kalmaya devam eder.

D.9 CUMHURBAŞKANININ TARAFSIZLIĞI

Meclise karşı tarafsız ve sorumsuzdur. Bir kişi Cumhurbaşkanı seçilirse varsa vekilliği düşer.

D.10 CUMHURBAŞKANININ CEZAI SORUMLULUĞU

- Cumhurbaşkanı suç işlediği iddiasıyla TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararıyla soruşturma açılması istenir.
- En geç 1 ay içerisinde görüşülür ve üye tam sayısının 3/5'inin gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verilir.
- Soruşturma kararı verilmesi halinde 15 kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır.
- Komisyon raporunu 2 ay içinde TBMM Başkanlığına sunar.
- Rapor TBMM Başkanlığında 10 gün içinde genel kurulda görüşür.
- TBMM üye tamsayısının 2/3'ünün (400 Milletvekili) gizli oyuyla Yüce Divana Sevk kararı çıkabilir.
- Yüce Divan yargılamasını 3 ay içinde tamamlar.
- Yüce Divanda seçilmeye engel bir suç işlendiği ortaya çıkarsa Cumhurbaşkanının görevi son bulur.

D.11 DEVLET DENETLEME KURULU (DDK)

İdarenin hukuka uygun çalışmasını ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla Cumhurbaşkanlığına bağlı kurulmuştur.

Özellikleri;

- İlk kez 1982 Anayasasında yer alır.
- Üyeleri ve başkanı Cumhurbaşkanı seçer
- 9 üyeden oluşur. DDK Başkanı'nın görev süresi 2 yıldır.
- İnceleme-araştırma-denetleme yapar.
- Cumhurbaşkanının isteğiyle çalışır.
- Kararları gizli ama bağlayıcı değildir.
- İşleyişi, üyelerin görev süresi Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.

D.12 MİLLÎ GÜVENLİK KURULU (MGK)

MGK, olağan olarak iki ayda bir Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanır.

Özellikleri;

- İlk kez 1961 Anayasasında geçmektedir.
- Başkanı Cumhurbaşkanıdır. Olmadığı zaman Cumhurbaşkanı Yardımcıları başkanlığında toplanır (2017 Değişikliği)
- 2 ayda bir toplanır.
- Kararları tavsiye niteliğindedir.
- Gündemi Genelkurmay Başkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcıları tavsiyeleri ile Cumhurbaşkanınca belirlenir.
- Gündeme göre dışarıdan üye alınabilir.

Üyeleri

Sivil Olanlar

- Adalet Bakanı (2001'den itibaren)
- Milli Savunma Bakanı
- Dışişleri Bakanı
- İçişleri Bakanı
- Cumhurbaşkanı Yardımcıları (2017 Değişikliği)
- Milli Eğitim Bakanı (2018'de Eklendi)

Asker Olanlar

- Genelkurmay Başkanı
- Kara Kuvvetleri Komutanı
- Deniz Kuvvetleri Komutanı
- Hava Kuvvetleri Komutanı

D.13. OLAĞANÜSTÜ HAL YÖNETİMİ

Özellikleri;

- OHAL ilan etme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.
- OHAL kararları Resmi Gazetede yayımlanır. Kararın verildiği aynı gün TBMM'nin onayına sunulur.
- TBMM tatilde ise toplantıya çağrılır.
- OHAL süresi 6 ayı geçmemek üzere çıkarılır.
- Bu süre Cumhurbaşkanının talebi üzerine TBMM her defasında 4 ayı geçmek üzere OHAL süresini uzatabilir.
- Savaş durumunda bu 4 aylık süre aranmaz.

OHAL SEBEPLERİ

- Savaş hali ya da baş gösterecek durumun oluşması.
- Seferberlik, Ayaklanma
- Vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma
- Ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğünü içten ve dıştan tehlikeye düşürecek durumların oluşması.
- Anayasal düzeni ya da temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması
- Kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması.
- Ağır ekonomik bunalım
- Tehlikeli salgın hastalıklar
- Tabii afet

NOT

Sıkı yönetim kaldırılmıştır. (2017 Değişikliği İle)

OHAL yetkisi Cumhurbaşkanına verildi. (2017 Değişikliği ile getirildi)

Cumhurbaşkanına kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelik çıkarma yetkisi verildi. (2017 Değişikliği ile getirildi)

Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görev ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatının yapısı 2017 Değişikliği ile Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle düzenlenir. (2017 Değişikliği ile getirildi)

Kamu Tüzel Kişilikleri Kanunla ya da Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur. (2017 Değişikliği ile getirildi)

Merkez Bankası Başkanını ve üyelerini Cumhurbaşkanının ataması. (2017 değişikliği ile getirildi)

KONU DEĞERLENDİRME TESTİ

1.1982 Anayasasına göre yürütme yetkisi ve görevi aşağıdakilerden hangisine verilmiştir?

- A) Cumhurbaşkanı- Bakanlar Kurulu
- B) TBMM
- C) Cumhurbaşkanı
- D) Bakanlar Kurulu
- E) Bağımsız ve Tarafsız mahkemelerde

2.Aşağıdakilerden hangisi Cumhurbaşkanı seçilme şartları arasında yer almaz?

- A) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak
- B) 40 yaşını doldurmuş olmak
- C) Yükseköğrenim mezunu olmak
- D) Milletvekili olmak
- E) Milletvekili seçilme şartlarını taşımak

3. 1982 Anayasasına Cumhurbaşkanı görev süresi kaç yıldır?

- A) 4 B) 5 C) 6 D) 7 E) 8

4. 1982 Anayasasına göre Cumhurbaşkanı kim seçer?

- A) TBMM
- B) Halk
- C) Meclis Başkanı
- D) Bakanlar Kurulu
- E- HSK

5. Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir sebepten dolayı boşalması durumunda Cumhurbaşkanı aşağıdakilerden hangisi vekâlet eder?

- A) TBMM Başkanı
- B) Cumhurbaşkanı Yardımcısı
- C) Adalet bakanı
- D) Meclis başkanvekili
- E) Başbakan

6. 1982 Anayasasına göre Cumhurbaşkanı seçilebilmek için kaç yaşını doldurmuş olmak lazım?

- A)18 B) 2 C) 30 D) 40 E) 45

7. 1982 Anayasasına göre bir kimse en fazla kaç kez Cumhurbaşkanı seçilebilir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

8.Genelkurmay başkanının atamasını aşağıdakilerden hangisi yapar?

- A) Milli savunma bakanı
- B) Adalet bakanı
- C) Cumhurbaşkanı yardımcısı
- D) Cumhurbaşkanı
- E) Bakanlar Kurulu

9. Devlet Denetleme Kurulu üye ve başkanları aşağıdakilerden hangisi tarafından atanır?

- A) TBMM
- B) Cumhurbaşkanı Yardımcısı
- C) Cumhurbaşkanı
- D) Meclis Başkanı
- E) İçişleri Bakanı

10. Aşağıdakilerden hangisi Cumhurbaşkanı'nın görevleri arasında yer almaz?

- A) Kanunları yayımlamak
- B) Üst kademe yöneticilerini atamak
- C) Anayasa Mahkemesine 12 üye atamak
- D) Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermek
- E) Bütçeyi görüşüp kabul etmek

Cevap Anahtarı

- 1) C 2) E 3) B 4) B 5) D
- 6) B 7) B 8) D 9) C 10) E

NOTLAR

A large rectangular area with horizontal blue lines, intended for writing notes.

NOTLAR

A large rectangular area with horizontal blue lines, intended for taking notes.

YARGI

1982 Anayasasına göre, yargı yetkisi Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelere verilmiştir. (2017 Değişikliği)

1. Mahkemelerin Bağımsızlığı

- Hâkimler görevlerinde bağımsızdır.
- Anayasa ve kanuna uygun olarak vicdani kanaatle karar verir.
- Hiçbir kurum veya kişi hâkimlere genelge gönderemez, talimat veremez, tavsiye de bulunamaz .
- Görülmek olan bir dava ile ilgili Mecliste görüşme yapılamaz.
- Yasama ve yürütme Yargı kararlarına uymak zorundadır.
- Yargı kararlarının uygulanmasının geciktirilmesi söz konusu olamaz.

2. Hâkimlik Teminatı

- Hâkim ve Savcılar görevden alınamaz (azledilemez)
- Kendileri istemedikçe 65 yaştan önce emekli edilemez.
- Mali teminatlarından yoksun bırakılamaz.
- İdari görevlere atanamazlar
- Bir mahkemenin kanunla kaldırılması üzerine aylık ödenek ve diğer özlük haklarından mahrum bırakılamazlar.
- İdari yönden Adalet Bakanlığına bağlıdırlar.

NOT

Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.

Disiplin mahkemeleri dışında askeri mahkemeler kurulamaz. Savaş hallerinde kurulabilir. (2017 Değişikliği)

A-YARGI YOLU KAPALI İŞLEMLER

- Cumhurbaşkanı'nın resen yaptıkları (2017 Değişikliği)
- YSK Kararları
- HSK' nın işten çıkarma hariç tüm kararları(2010)
- YAŞ' ın terfi ve emekliye ayırma kararları (2010)
- Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararları (2010)
- Parlamento Kararları

NOT

3 tane istisna vardır. Bunlar yargıya gider.

- İç Tüzük
- Dokunulmazlığın Kaldırılması
- Vekilliğin Düşürülmesi

- Cumhurbaşkanlığı OHAL Kararnamesi
- Milletlerarası antlaşmalar
- TSK'nın disiplin kararları
- İnkılap kanunları; Beynelmilel erkânın kabulü, Kılık kıyafet kanunu, Medeni Kanun, Şapka Kanunu, Soyadı Kanunu, Yeni Türk Harfleri, Tevhidi Tedrisat, Tekke ve zaviyeler

B. ANAYASADA DÜZENLENEN YARGI KURULUŞLARI

1. Anayasa Mahkemesi (1961)
2. Yargıtay (1868)
3. Danıştay (1868)
4. Askeri Yargıtay (kaldırıldı)
5. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (kaldırıldı)
6. Uyuşmazlık Mahkemesi (1945)
7. Sayıştay (1862)
8. Hâkimler ve Savcılar Kurulu (1982) (adı değiştirildi)
9. Yüksek Seçim Kurulu (1950)

C. YÜKSEK MAHKEMELER

ANAYASA MAHKEMESİ YARGITAY DANIŞTAY UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

NOT

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, Askeri Yargıtay ve Askeri Mahkemeler kaldırılarak askeri yargı koluna son verildi.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve Askeri Yargıtay'ın kaldırılmasıyla yüksek mahkeme sayısı 4'e düşmüştür.

Uyuşmazlık Mahkemesi tanımında yer alan '**askeri**' ifadesi çıkarıldı.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, Askeri Yargıtay'ın kaldırılmasıyla birlikte 17 üyeden oluşan Anayasa Mahkemesi üye sayısı 15'e düşmüştür.

HSK, YSK, Sayıştay Yüksek Mahkeme değildir.

1. ANAYASA MAHKEMESİ

KURULUŞU

- Anayasa Mahkemesi ilk kez 1961 Anayasasıyla birlikte kurulmuştur.
 - Anayasa Mahkemesi 15 üyeden oluşur. (2017 Değişimi)
 - 3 üyesini TBMM, 12 üyesini ise Cumhurbaşkanı seçer. (2017 Değişimi)
- TBMM' nin Seçtiği Üyeler
- 2 üye Sayıştay'dan.
 - 1 üye baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri 3 aday içinden yapacakları gizli oyla.

Cumhurbaşkanı'nın Seçtiği Üyeler

- 3 üye Yargıtay
- 2 üye Danıştay
- 3 üye Yükseköğretim Kurulunun kendi üyesi olmayan yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan öğretim üyelerinden üçer aday içinden.
- 4 üye üst kademe yöneticileri, Serbest Avukatlar, Birinci sınıf Hâkim ve Savcılar, En az 5 yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçer.

NOT

Cumhurbaşkanının Anayasa Mahkemesine doğrudan seçtiği üyeler şunlardır;

- Üst kademe yöneticileri,
- Serbest Avukatlar,
- Birinci sınıf Hâkim ve Savcılar,
- Anayasa Mahkemesi raportörleri.

A. ANAYASA MAHKEMESİ ÜYESİ SEÇİLEBİLMEK İÇİN ARANAN KOŞULLAR

- Yükseköğretim kurumları öğretim üyelerinin profesör ve doçent unvanı kazanmış olması.
- Avukatların en az 20 yıl fiilen çalışmış olması.
- 45 yaşını doldurmuş olmak.
- Üst kademe yöneticilerin yükseköğretim görmüş ve en az 20 yıl çalışmış olması.

- Birinci sınıf hâkim ve savcılarının adaylık dâhil en az 20 yıl kamu hizmetinde bulunması.
- Anayasa Mahkemesi raportörlerinin en az 5 yıl meslekte yer almış olması.

B. GÖREV SÜRELERİ

- Anayasa Mahkemesi üyelerinin görev süresi 12 yıldır. Görev süresi dolan üyeler yeniden seçilemezler.
- Anayasa Mahkemesi başkan ve başkan vekili Anayasa Mahkemesi üyelerinden yine Anayasa Mahkemesi üyeleri tarafından 4 yıllığına seçilir. Görev süresi bitenler yeniden seçilebilir.
- Anayasa Mahkemesi üyeleri 65 yaşını doldurması halinde emekliye ayrılırlar.

C. ÇALIŞMA VE YARGILAMA USULÜ

- Kendi iç tüzüğüne göre çalışır.
- 1 Genel Kurul ve 2 daire'den oluşur.
- Kararlarını genellikle salt çoğunlukla alır.
- Daireler 4 üyeye toplanır.
- Genel Kurul 10 üyeye toplanır. (2017 Değişikliği)

NOT

Anayasa değişikliği iptali ve parti kapatma kararını vermesi için toplanmış üyelerin 2/3 oyuna ihtiyaç vardır.

- Kararları kesindir.
- İptal kararları gerekçeli olmak zorundadır. Geriye yürütülmez.

Yüce divan kararlarına karşı yeniden inceleme istenebilir. Genel kurulun yeniden inceleme sonucunda verdiği karar kesindir.

- Kararları Resmi Gazetede yayınlanır.

Daireler (Bölümler);

Bireysel başvurulara Bakar (2010)

-Temel hak ve özgürlüklerin - İnsan hakları sözleşmesi kapsamındakilerin ihlali nedeniyle açılır.

Genel Kurul;

-Siyasi parti kapatma davaları (2/3 çoğunluk)

-Anayasa değişikliği (2/3 çoğunluk)

-İtiraz davaları

- Yüce Divan davalarını görüşür.

D. ANAYASA MAHKEMESİ GÖREVLERİ

1. Kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve TBMM İçtüzüğü'nün Anayasaya “şekil ve esas bakımlarından” uygunluğunu denetler.
2. Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları ise “sadece şekil bakımından” inceler ve denetler.
3. Bazı kişileri Yüce Divan sıfatı ile yargılamak.
4. Uyuşmazlık Mahkemesinin başkanını seçmek.
5. Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla yapılan “bireysel başvuruları” inceler ve karara bağlar.

Uyarı

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

6. Siyasi partilerin kapatma davasına bakmak, kapatma kararını vermek veya hazine yardımından mahrum bırakma cezası vermek ve partilerin mali denetimini yapmak.
7. Partinin temelli kapatılmasına söz ve eylemleri ile neden olan parti üyelerine siyasi yasaklama cezası vermek.
8. Milletvekillerinin, dokunulmazlığının kaldırılması ve milletvekilliğinin düşürülmesine karşı yapılan itirazları incelemek ve karara bağlamak.

E. ANAYASA MAHKEMESİ YÜCE DİVANDA YARGILANABİLECEK KİŞİLER

Yargı Mensupları

- Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri
- Yargıtay Başkan ve üyeleri
- Danıştay Başkan ve üyeleri
- Cumhuriyet Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcı Vekili
- Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkan ve üyeleri
- Sayıştay Başkan ve üyeleri

Siyasiler

- Cumhurbaşkanı
- Cumhurbaşkanı Yardımcıları
- Bakanlar
- TBMM Başkanı

Tsk Mensupları

- Genelkurmay Başkanı
- Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanı

NOT

2017 Değişikliği ile Cumhurbaşkanı Yardımcıları eklenmiştir.

2017 Değişikliği ile Askeri Yargıtay, AYİM Başkan ve üyeleri ile Jandarma Genel Komutanı Yüce Divanda yargılanma onayı çıkartılmıştır.

F. ANAYASAYA UYGUNLUK DENETİMİ

Anayasa Mahkemesi;

- Anayasa değişiklikleri
- Kanunları
- Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini
- TBMM İçtüzüğünü denetleyebilir.

F.1 Somut Norm Denetimi (İtiraz Davası)

Somut norm denetimi, diğer adıyla itiraz davasıdır. Bir mahkemede görülmekte olan davanın karara bağlanmasında, o davada kullanılacak hukuk normunun anayasa uygun olup olmamasına bağlı olması halinde yapılan denetimdir.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere 5 ay içinde kararını verir. Bu süre içinde Anayasa Mahkemesi tarafından karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır.

F.2 Soyut Norm Denetimi (İptal Davası)

Soyut norm denetimi, diğer adıyla iptal davasıdır. Cumhurbaşkanı ve Milletvekillerinin Anayasa Mahkemesine başvurmalarıdır.

Anayasa Mahkemesine iptal davası açabilecekler;

- Cumhurbaşkanı
- TBMM üye tamsayısının en az 1/5'i
- TBMM'de en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubu

2. DANIŞTAY (İDARE)**Özelliği**

- Danıştay, idarî mahkemelerce verilen hüküm ve kararların ve son inceleme merciidir.
- Danıştay, belli bazı davalara da ilk derece mahkemesi olarak bakar.

A. ÜYE ve BAŞKAN SEÇİMİ

- Danıştay üyelerinin dörtte biri (1/4) Cumhurbaşkanı tarafından, dörtte üçü (3/4), Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından seçilir.
- Danıştay Başkanı, başkanvekilleri, Başsavcısı ve daire başkanları Danıştay üyelerinden yine Danıştay üyeleri tarafından gizli oyla dört (4) yıl için seçilirler; süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

B. GÖREVLERİ

- İdari davaları görmek,
- Cumhurbaşkanı ve bakanlıklarca çıkartılmış “yönetmelikleri” incelemek,
- Kamu kurumları arasındaki idarî uyuşmazlıkları çözmek,
- Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında “iki (2) ay içinde” düşüncesini bildirmek.

İdari Yargıdaki Mahkemeler

Danıştay, İdare Mahkemesi, Vergi Mahkemesi, Bölge İdare Mahkemesi

3. YARGITAY (ADLİ)

Özelliği

- Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen karar ve hükümlerin son inceleme merciidir.
- Yargıtay, belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

A. Üye Ve Başkan Seçimi

- Yargıtay üyelerinin tamamı, Hâkimler ve Savcılar Kurulunca (HSK) üye tamsayısının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir.

Uyarı: Cumhurbaşkanı üye seçmez.

- Yargıtay Başkanı, başkanvekilleri ve daire başkanları Yargıtay üyelerinden yine Yargıtay üyeleri tarafından gizli oyla dört (4) yıl için seçilirler; süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

B. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet Başsavcı Vekili, Yargıtay Genel Kurulunun kendi üyeleri arasından Cumhurbaşkanı tarafından dört (4) yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Yargıtayın Alt Mahkemeleri

Ceza Yargısında

- Sulh Ceza (2014 de kaldırıldı/Sadece Hâkimliği kaldı)
- Ağır Ceza

- Asliye Ceza
- Hukuk Yargısında
- Sulh Hukuk
- Asliye Hukuk (Gaiplik Kaza-ı Rüşt, Boşanma, Kamulaştırma bedeline itiraz)
- Asliye Ticaret Mahkemesi

4. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

Özelliği

Adlî ve idarî yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyumsuzluklarını kesin olarak çözümlenmeye yetkili mahkemedir.

A. Üye ve Başkan Seçimi

- Uyuşmazlık Mahkemesi 1 başkan ile 12 asıl, 12 yedek üyeden kurulur. Üyeleri, Yargıtay ve Danıştay, tarafından seçilir.
- Başkanı, Anayasa Mahkemesi üyelerinden yine Anayasa Mahkemesi tarafından seçilir. (4 Yıllığına)

NOT

Diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev ve hüküm uyumsuzluklarında, Anayasa Mahkemesinin kararı esas alınır.

Sayıştay ile Danıştay arasındaki görev ve hüküm uyumsuzluklarında ise Danıştay'ın kararı esas alınır.

5.SAYIŞTAY (MALİ)

A. Görevleri

- Merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetler ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlar.
- Mahallî idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır.
- Sayıştay'ın kararlarına karşı idarî yargı yoluna başvurulamaz.

B. Üye Ve Başkan Seçimi

1. Sayıştay Başkanı ve üyelerinin tamamı TBMM tarafından seçilir.
2. Sayıştay Başkan ve üyeleri azlolunamaz. Kendileri istemedikçe "altmış beş (65) yaşından önce" emekliye ayrılamaz.

NOT

Sayıştay yüksek mahkeme değildir. Sayıştay üyeleri TBMM tarafından seçilir. Danıştay ve Sayıştay uyuşmazlığında Danıştay'ın kararları esas alınır. Siyasi partilerin mali denetimini Sayıştay değil Anayasa Mahkemesi yapar. Sayıştay'dan sadece yardım alır.

6. HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU (HSK)

A. Kuruluşu

HSK 13 üyeden oluşur. Bu üyelerin dağılımı şöyledir;

- TBMM Genel Kurulu tarafından 7 üye
- Cumhurbaşkanı tarafından 4 üye
- Adalet Bakanı
- Adalet Bakan Yardımcısı
- ◆ HSK bir genel kurul, iki daireden oluşur.
- ◆ HSK üyeleri görev süresi dört yıldır '4 yıl'
- ◆ HSK üyeleri görev süresi dolmasından 30 gün önce üyelik seçimine gidilir.
- ◆ HSK yargı organı olmamasına karşın Anayasanın yargı bölümünde düzenlenmiştir.
- ◆ Kararları idari karar niteliğindedir.
- ◆ Meslekten çıkarma kararları hariç, diğer kararlarına karşı yargı yolu kapalıdır.
- ◆ Genel kurula bağlı genel sekreterlik makamı vardır.

B. Görev Ve Yetkileri

- Adli ve İdari yargının hâkim ve savcılarını mesleğe kabul eder.
- Tayin ve nakil işlemlerine bakar.
- Meslekte kalmaları uygun olmayanlar için disiplin cezası verir.
- Gerekli görürse meslekten çıkarır.
- Adalet Bakanlığının bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konularındaki teklifini karara bağlar.
- Danıştay üyelerinin 3/4'ünü seçer.
- Yargıtay üyelerinin tamamını seçer.

KONU DEĞERLENDİRME TESTİ

1. 1982 Anayasasına göre yargı yetkisi aşağıdakilerden hangisine verilmiştir?

- A) TBMM
B) Cumhurbaşkanı
C) Anayasa Mahkemesi
D) HSK
E) Bağımsız ve tarafsız mahkemelere

I- Askeri Yargıtay

II-Askeri Yüksek İdare Mahkemesi

III-Yargıtay

2. 1982 Anayasasının 2017 değişikliği ile yukarıda verilen mahkemelerden hangileri kaldırılmıştır?

- A) I B) II C) III D) I-II E) I-II-III

3. Anayasa mahkemesi ilk kez hangi anayasa ile kurulmuştur?

- A) 1876 B) 1921 C) 1924
D) 1961 E) 1982

4. 1982 Anayasasına göre aşağıdakilerden hangisi Yüce Divanda yargılananlar arasında yer almaz?

- A) Cumhurbaşkanı
B) Cumhurbaşkanı Yardımcısı
C) Jandarma Genel Komutanı
D) Bakanlar
E) Adalet Bakanı Yardımcısı

5. 1982 Anayasasına göre siyasi partilerin mali denetimini yapan ve siyasi partilerin kapatılma davasına aşağıda verilen mahkemelerden hangisi bakmaktadır?

- A) Danıştay B) Yargıtay C) Sayıştay
D- HSK E- Anayasa Mahkemesi

6.1982 Anayasasına göre Hâkimler Savcılar Kurulu kaç üyeden oluşur?

- A) 11 B) 13 C) 15 D) 22 E) 12

7. 1982 Anayasasına göre Sayıştay Başkan ve üyelerini aşağıdakilerden hangisi seçer?

- A) Cumhurbaşkanı
B) TBMM
C) HSK
D) Danıştay
E) Yargıtay

8. I- Kanun

II-Anayasa Değişiklikleri

III-Yönetmelik

1982 Anayasasına göre Anayasa Mahkemesi hangilerini şekil ve esas yönünden denetler?

- A) I
B) II
C) III
D) I-II
E) I-II-III

CEVAP ANAHTARI

- 1) E 5) E
2) D 6) B
3) D 7) B
4) C 8) D

NOTLAR

A large rectangular area with horizontal blue lines, intended for taking notes.

VATANDAŞLIK

NOTLAR

A large rectangular area with horizontal blue lines, intended for taking notes.

İDARE HUKUKU (İDARİ TEŞKİLAT)

Devlet idaresi ile bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyen kamu hukuku dalıdır.

1. İDARE HUKUKUNUN ÖZELLİKLERİ

- Genç bir hukuk dalıdır.
- Tedvin edilmemiştir (Tek kitap olarak kanunlaşmamıştır)
- İçtihatlarla dayanır (İdari yargının verdiği kararlarla oluşturulmuş)
- Uyuşmazlıkları idari yargıda çözülür.
- Kamu yararı düşüncesi hâkimdir.
- Statü hukukudur. (Önceden belirlenmiş statüler yani genel hukuki durumlar vardır)
- Dinamiktir. (Değişen koşullara uyarlanır)
- Tek taraflıdır.
- Bağımsızdır

2. İDARE HUKUKUNUN KAYNAKLARI

- Anayasa
- Kanun
- Cumhurbaşkanı kararnameleleri
- Milletlerarası antlaşmalar
- Yönetmelikler
- Teamül ve uygulamalar
- İçtihat ve doktrin

NOT

Kaynaklar arasında KHK ve Tüzük yoktur.

3. İDARİ KAMU HİZMETLERİNİN İLKELERİ

- Eşitlik
- Düzenlilik
- Süreklilik
- Değişkenlik
- Nesnellik
- Bedelsizlik (Rüşveti önleyen maddedir.)

4. İDARİ FONKSİYON

Devletin toplumsal ihtiyaçları karşılamak için yürüttüğü faaliyetlerdir.

Özellikleri

- Kamu gücü kullanılarak yerine getirilir.
- Amaç kamu yararını gerçekleştirmektir.
- Konusunu kamu hizmetleri oluşturur.
- İdari işlemlerle yerine getirilir.
- Sürekli.
- Kendiliğinden harekete geçer.
- Bireylerle bağlantılıdır.

4.1 GENEL İDARE KOLLUK MAKAMLARI

- Bakanlar
- İçişleri Bakanı
- Vali
- Kaymakam
- Bucak Müdürü

NOT

Kolluk kuvvetleri: Polis, jandarma, bekçi, zabıta, özel güvenlik, köy korucuları.

- Jandarma iç güvenliğin sağlanmasında İçişleri Bakanlığına bağlıdır.
- Köy korucuları kaymakamlığa bağlıdır.
- MİT Cumhurbaşkanlığına bağlandı ve siyasi kolluktur.

5. İDARİ KARARLARIN ÖZELLİKLERİ

- Tek Yanlılık ve İcrailik
- Yargısal Denetime Tabi Olma
- Hukuka Uygunluk Karinesinden Yararlanma
- İdare hukukunda işlemler genellikle tek yanlıdır. Taraflar arasında eşitlik yoktur.

Örnek: Bir kimsenin taşınmaz mallarının kamulaştırılması.

5.1 İDARENİN (YÜRÜTMENİN) DÜZENLEYİCİ İŞLEMLERİ

- A. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- B. Kanun Hükmünde Kararname (Kaldırıldı)
- C. Tüzük (Kaldırıldı)

D. Yönetmelik

E. Adsız Düzenleyici İşlemler: Genelge - Tebliğ - Yönerge, Sirkü, Müşterek Kararname

5.1.1 Yönetmelik

Çıkarma Yetkisi: Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, tarafından çıkarılır.

Konusu: Kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların uygulanmasını göstermek yada emrettiği işleri belirtmek ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin uygulanmasını göstermektir.

Yargısal Denetimi: Cumhurbaşkanlığı ve bakanlıklar tarafından çıkarılan yönetmelikler Danıştay; kamu tüzelkişileri tarafından çıkarılan yönetmelikler Bölge idare mahkemeleri tarafından incelenir.

Yürürlüğe Girmesi: Hangi yönetmeliklerin Resmî Gazetede yayımlanacağı kanunda belirtilir.

5.1.2 Kamu Düzeninin Ögeleri

- Güvenlik
- Sağlık
- Dirlik
- Esenlik

İDARENİN MAL EDİNME YOLLARI

A. KAMULAŞTIRMA (İSTİMLAK)

- 1. Kararı:** Devlet ve kamu tüzel kişileri
- 2. Amaç:** Kamu Yararı
- 3. Konusu:** Özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamı veya bir kısmı
- 4. Bedeli:** Gerçek karşılığı üzerinden peşin ve nakden ödenir.

NOT

Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi “beş (5) yılı” aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir.

B. DEVLETLEŞTİRME

- 1.**Kararı:** Kanunla belirlenen gerçek veya devlet tüzel kişileri
- 2.**Amaç:** Kamu yararı
- 3.**Konusu:** Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüse ait taşınır ve taşınmazlar
- 4.**Bedeli:** Gerçek karşılığı üzerinden beş yılı aşmayan eşit taksitlerle ödenir.

C. MAL YÜKÜMLÜLÜĞÜ (İSTİMLAL)

- 1.**Kararı:** Sadece Olağanüstü Hallerde Cumhurbaşkanı
- 2.**Amaç:** Kamu yararı ve güvenliği
- 3.**Konusu:** Özele ait taşınırlar
- 4.**Bedeli:** Kişiye bedel ödenmez ancak zararı karşılanır.

D. GEÇİCİ İŞGAL

Kamu yararına yönelik bir faaliyet için özel mülkiyette bulunan bir taşınmaza geçici olarak el konmasıdır. Örnek: Bayındırlık faaliyeti için devletin arsaya el koyması.

E. SATIN ALMA

İDARE HUKUKUNA HÂKİM İLKELER

1. İdarenin kanuniliği ilkesi
2. Merkezi idare ilkesi
3. Yerinden yönetim ilkesi
4. İdarenin bütünlüğü ilkesi (hiyerarşi ve idari vesayet)
5. Yetki genişliği ilkesi
6. Kamu tüzel kişiliği ilkesi
7. Kamu Hizmeti
8. Kanunsuz emir

İDARENİN KANUNİLİĞİ BÜTÜNLÜĞÜ VE KAMU TÜZELKİŞİLİĞİ

1. İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve 'kanunla' düzenlenir. Bu bütünlük 'hiyerarşi' ve 'idari vesayetle' sağlanır.
2. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.
3. Kamu tüzel kişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur. Yerinden yönetim kuruluşlarının kamu tüzel kişiliği bulunur.

YARGI YOLU

1. İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.

2. Yargıya Kapalı İdari İşlemler;

- Yüksek Askerî Şûranın kararları (Ancak, Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç)
- Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları
- OHAL Cumhurbaşkanı Kararnameleri (2017 Değişiklik)
- Yüksek Seçim Kurulu kararları
- Yüksek Hakem Kurulu Kararları

3. İdarî işlemlere karşı açılacak davalarda süre, 'yazılı bildirim tarihinden' başlar.

4. Yürütmenin Durdurulması Kararı: İdarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

5. İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.

İDARENİN BÜTÜNLÜĞÜ

A. HİYERARŞİ

1. İdari bütünlüğün 'ast - üst' veya 'emir komuta' ile sağlanmasını ifade eder.
2. Başkent teşkilatı ile taşra arasında ve her kurumun kendi içindeki bütünlüğü "hiyerarşi" ile sağlanır.

Örnek

Vali - Kaymakam (İl idaresi - İlçe idaresi)

İçişleri Bakanı - Vali (Bakanlık- İl idaresi)

Rektör – Dekan

B. İDARİ VESAYET

1. İdari kuruluşların özerkliğini sağlamak amacıyla sadece denetime tabii olmasını ifade eder.
2. Anayasanın 124. Maddesi doğrultusunda Merkezî idare, Mahallî (yerel) idareler üzerinde, idarî vesayet yetkisine sahiptir.
3. Anayasanın 124. Maddesinin dışında kanunlarda Merkezi İdarenin, Yerinden İdareler üzerinde idarî vesayet yetkisine sahip olduğu ifade edilmiştir.

Örnek

Vali - Belediye başkanı (İl idaresi - Belediye idaresi)
Kaymakam - Muhtar (İlçe idaresi - Köy idaresi)
İçişleri bakanlığı - İl özel idaresi

KAMU HİZMETİ

1. Kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmektedir.
2. Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.
3. Malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri bulunur.
4. Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler. Aksi durumda disiplin cezası verilebilir.
5. Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunun gösterdiği idarî merciin iznine bağlıdır.

KANUNSUZ EMİR

1. Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.
2. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

YETKİ GENİŞLİĞİ

1. Merkezden yönetim ilkesinin sakıncalarını ortadan kaldırmak için konulmuş bir önlemdir.
2. Yetki genişliği taşra örgütlerinden sadece illerde uygulanır. Buna göre il idaresinin başı olan vali merkeze danışmadan merkez adına kendiliğinden karar alıp uygulamaktadır.

ÖRNEK Valinin kar tatili vermesi.

T.C. İDARESİNİN GÖREVLERİ

- Milli Güvenliği sağlamak

- Özendirme ve Teşvik Faaliyetleri yapmak
- Planlama Yapmak
- İç Düzen (Öz Yönetim) Faaliyeti
- Kamu Hizmetlerini sağlamak
- Kolluk Faaliyetlerini sağlamak

NOT

Milli Güvenliği Sağlamak; Anayasaya göre millî güvenliği sağlamak ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından TBMM'ye karşı, Cumhurbaşkanlığı Kurulu sorumludur. (2017 Değişikliği)

İdarenin kamuya yönelik olmayan tek faaliyeti İç Düzen (Öz Yönetim) Faaliyetidir.

KOLLUK

İdarenin kamu düzenini korumak amacıyla yaptığı faaliyetlere denir.

KOLLUK TÜRLERİ

ADLİ KOLLUK

- Kamu düzeni bozulduktan sonra harekete geçen suç faillerini ve delilleri araştıran ve bunları adli makamlara teslim eden kolluk türüdür. Bu yönüyle 'bastırıcı kolluk' olarak adlandırılır.
- Cumhuriyet savcısı, emrindeki adli kolluk görevlileri ile bu araştırmaları yapabilir.
- Adli kolluk adli makamların emrinde çalışır ve tam teşekküllü karakollarda adli kolluk bulunur.
- Tam teşekküllü polis karakolunun olmadığı yerlerde adli kolluğun görevi idari kollukça yerine getirilir.

İDARİ KOLLUK

- Kamu düzeni bozulmadan önce faaliyet gösteren ve kamu düzeninin bozulmaması için gerekli tedbirleri alan kolluk türüdür. Önleyici kolluk olarak da adlandırılır.

2 kısma ayrılır;

- a) Genel idari kolluk
- b) Özel idari kolluk

İDARENİN YÖNETİM ŞEKİLLERİ

A) MERKEZDEN YÖNETİM

Devletin topluma sunacağı hizmetlerin başkent adı verilen merkezden (tek elden) yürütülmesidir.

Başkent ve Taşra Teşkilatı olmak üzere ikiye ayrılır.

İlkeleri

- Devlet Tüzel kişiliği vardır.
- Karar alma ve uygulama yetkisi getirilmesidir.
- İdari hizmetler ve kaynaklar merkezde toplanmıştır.
- Hizmetler için gerekli gelir ve giderler merkezileştirilmiştir.
- Bir taşra teşkilatı vardır.

(İl Genel İdaresi + İlçe İdaresi+ Bölgesel Kuruluşlar)

B) YERİNDEN YÖNETİM

Hizmetlerin tek elden değil de merkezi yönetim içinde yer almayan kamu tüzel kişileri tarafından yerine getirilmesidir.

Yerel ve Hizmet Yerinden olmak üzere ikiye ayrılır.

İlkeleri

- Özerktirler (Yönetim ve mali açıdan serbestçe hareket edebilir)
- Bağımsız değildirler(Genel idarenin denetimi altındadırlar)
- Kendilerine özgü bütçesi vardır.
- Kendi organları eliyle görevlerini yürütürler.
- Yönetimde birliği sağlamak için genel idarenin vesayet denetimi altındadır.
- Kamu tüzel kişilikleri olduğu için yönetmelik çıkarabilirler.

MERKEZDEN YÖNETİM

Yararları

- Güçlü bir devlet yönetimi oluşur.
- Hizmetlerin yürütülmesi için gerekli olan uzman ve mali imkânlar daha kolay sağlanır.
- Daha az harcama ile daha akılcı planlı hizmetler sunulur.
- Tek tip hizmetler sunulur.
- Hizmetlerin eşit düzeyde dağılması sağlanır.

Sakıncaları

- Bürokrasi ve kırtasiyeciliği artırır. Hizmetler yerelin ihtiyacını karşılayamayabilir.
- Demokratik değildir.

YERİNDEN YÖNETİM

Yararları

- Bürokrasi ve kırtasiyeciliği azaltır.

- Hizmetler yerelin ihtiyacına daha uygun olur.
- Demokrasi esaslarına uygundur.

Sakıncaları

- Yeterli mali imkâna sahip değildir.
- Teknik eleman bulmada zorluk yaşanır.
- Mali açıdan denetimi zordur.
- Hizmetler tek tip olmaz.
- Devlet bütünlüğünü sarsabilir.
- Partizanca vb. uygulamalara yol açabilir.

KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİ

KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİ OLANLAR

Anayasada Kamu Tüzel Kişiliği Belirtilenler

- Üniversiteler
- TRT
- Odalar, Barolar
- Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kuruluşları
- İl özel İdareleri
- Belediyeler
- Köy İdaresi

Kanun İle Kamu Tüzel Kişiliği Belirtilenler

- SPK, RTÜK, BDDK, YÖK, TMSF, TÜBİTAK
- TODAİE Savunma Sanayi Müsteşarlığı
- Sosyal Güvenlik Kurulu
- Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
- Kamu Denetçiliği Kurumu
- Yüksek Teknoloji Enstitüsü
- Türk Standartları Enstitüsü
- Orman Genel Müdürlüğü.
- Karayolları Genel Müdürlüğü
- Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
- Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü
- Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü

- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü

KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİ OLMAYANLAR

- Devlet Denetleme Kurulu
- Milli Güvenlik Kurulu
- Genelkurmay Başkanlığı
- MİT Müsteşarlığı
- Emniyet Genel Müdürlüğü
- Jandarma Genel Komutanlığı
- Sahil Güvenlik Komutanlığı
- Diyanet İşleri Başkanlığı
- Devlet Personel Başkanlığı
- Gelir İdaresi Başkanlığı
- Yüksek Seçim Kurulu
- Hâkimler ve Savcılar Kurulu
- Anayasa Mahkemesi
- Yargıtay
- Danıştay
- Uyuşmazlık Mahkemesi
- Bölge İdare Mahkemesi
- Sayıştay
- Merkez ve Taşra Teşkilatı

MERKEZDEN YÖNETİM (Devlet Tüzel Kişiliği)

BAŞKENT TEŞKİLATI

- Cumhurbaşkanı
- Cumhurbaşkanı Yardımcıları

Yardımcı Kuruluşlar

Danıştay + Sayıştay

MGK + Ekonomik ve Sosyal Konsey

TAŞRA TEŞKİLATI

İl Genel İdaresi

Vali + İl İdare Kurulu + İl İdare Şube Başkanları

İlçe İdaresi

Kaymakam + İlçe İdare Kurulu + İlçe İdare Şube Başkanları

Bölgesel Kuruluşlar

YERİNDEN YÖNETİM (Kamu Tüzel Kişiliği)

YEREL YÖNETİMLER

İl Özel İdaresi

Vali + İl Genel Meclisi + İl Encümeni

Belediye İdaresi

Belediye Başkanı + Belediye Meclisi + Belediye Encümeni

Büyükşehir Belediyesi

Büyükşehir Belediye Başkanı + Büyükşehir Belediye Meclisi + Büyükşehir Belediye Encümeni

Köy İdaresi

Muhtar + İhtiyar Heyeti + Köy Derneği

HİZMET YERİNDEN YÖNETİMLER

İdari, İktisadi, Sosyal Bilimsel, Teknik ve Kültürel Kamu Kurumları + Kamu Kurumu Niteliği Taşıyan Meslek Kuruluşları + Bağımsız İdari Otoriteler

- Büyükşehir Belediyeler Nüfusu 750.000 den fazla olan illerdir.
- Büyükşehir Belediyeler kanunla kurulurken, Belediyeler Müşterek kararname ile kurulur. Belediyelerin kurulması için nüfus en az 5.000 olmalı
- Büyükşehir Belediyelerde köyler kaldırılıp mahalle yerine getirilmiştir.
- Valilerde yetki genişliği vardır. İlin en büyük mülki amiridir. Valilik istisnai memuriyettir. Valiler İçişleri Bakanı teklifi ile Cumhurbaşkanı tarafından atanır.
- Kaymakamlar İçişleri Bakanı Müdürler Kurulunun seçimi ve cumhurbaşkanı onayı ile atanır.
- İl Genel Meclisi Üyeleri, Belediye Başkanları, Belediye Meclis Üyeleri, Muhtarlar, İhtiyar Heyeti seçimle halkın oyuyla göreve gelirler.

Kanunla Yapılan İşlemler;

- İllerin kurulması ve kaldırılması
- İlçelerin kurulması ve kaldırılması
- İl ve ilçe ad ve merkezlerinin değişimi

- Bir ilçenin başka bir ile bağlanması
- Büyükşehir belediyelerin kurulması
- Üniversitelerin kurulması
- Mesleki oda birliklerinin kurulması

MEMURLUK

657 DEVLET MEMURLARI KANUNA TABİ OLANLAR

- 1-) Genel ve katma bütçeli kurumlar
- 2-) İl özel idareleri
- 3-) Belediyeler
- 4-) Belediyelerin kurdukları birlikler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda
- 5-) Kanunlarla kurulan fonlarda
- 6-) Kefalet sandıklarında veya Beden Terbiyesi Bölge müdürlüklerinde çalışan memurlar hakkında uygulanır.

I. MEMURLUK MESLEĞİNİN TEMEL İLKELERİ

SINIFLANDIRMA; Devlet kamu hizmetleri görevlerini ve bu görevlerde çalışan devlet memurlarını görevlerin gerektiği niteliklere ve mesleklere göre sınıflara ayırmaktır.

KARİYER; Devlet memurlarına, yaptıkları hizmetler için lüzumlu bilgilere ve yetiştirme şartlarına uygun şekilde sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkânını sağlamaktır.

LİYAKAT; Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkânlarla uygulanmasında devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır.

MEMUR İSTİHDAM ŞEKİLLERİ NELERDİR?

- 1-) Memurlar
- 2-) Sözleşmeli personel
- 3-) Geçici personel
- 4-) İşçiler

DEVLET MEMURU OLMA ŞARTLARI

- Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı Olmak
- 18 Yaşını doldurmak (15 Yaşındaki birey kazai rüşt ile memur olabilir.)
- En az ortaokul mezunu olmak
- Kamu haklarından mahrum olmamak
- Taksirli suçlar hariç, 1 yıldan daha fazla hapis cezası almamış olmak
- Yüz kızartıcı suçlardan dolayı mahkûm olmamak

- Görevini engelleyici sağlık sorunu olmamak
- Askerlikle ilişkisinin olmaması
- Güvenlik ve arşiv araştırmalarından geçmek

MEMURLUĞA ATANMA

- Memurluğa ilk kez atama Aday Memurluk ile başlar.
- Adaylık süreci en az 1 yıl, en fazla 2 yıldır.
- Adaylık süresi içinde ayrılanlar 3 yıl geçmeden tekrar memur olamaz.
- Memur bulunduğu yerden başka bir yere atanması durumunda 15 gün içinde göreve başlar.
- Atama süresi içinde göreve başlamayan memurlar 1 yıl süre ile devlet memuru olamaz.

MEMURLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ (Müspet Ödevler)

- Anayasa ve kanunlara sadakat
- Hiyerarşik amire itaat
- Kıyafet sorumluluğu
- Davranışlarına özen gösterme
- Hizmeti kişisel olarak bizzat yerine getirme
- Mal bildiriminde bulunma
- Resmi araç, gereç ve belgeleri iade sorumluluğu

MEMURLARIN YASAKLARI (Menfi Ödevler)

- Başka bir görev alma
- Ticari faaliyette bulunma
- Tarafli davranma
- Siyasi partilere üye olma
- Grev
- Hediye alma
- Menfaat sağlama
- Gizli bilgileri açıklama
- Ayrıldıkları kuruma karşı görev alma
- Basına demeç verme

MEMURLARA UYGULANAN DİSİPLİN CEZALARI

- Uyarma
- Kınama
- Aylıktan Kesme
- Kademe İlerlemesi Durdurma
- Devlet Memurluğundan Çıkarma

Uyarı

Memur, çıkarılma kararına karşı 60 gün içinde idari yargıda iptal davası açabilir.

DEVLET MEMURLARININ HAKLARI

- İzin
- Çekilme
- Şikâyet
- Emeklilik
- Dava
- İsnat ve iftiraya karşı koruma
- Maaş
- Güvenlik
- Uygulamayı isteme
- Sendika
- Toplu sözleşme
- Yolluk

Uyarı

İzin hakkı; Hizmeti 1-10 yıl ise 20 gün Hizmeti 10 yıldan fazla ise 30 gün.

MEMURLUĞUN SONA ERDİĞİ HALLER

- İstifa
- Çekilmiş sayılma
- Memurluktan çıkarılma
- Memurlukla bağdaşmayan görevi kabul etme
- Memur olma şartını yitirme
- Emeklilik
- Ölüm

İSTİSNAİ MEMURLUKLAR

- Cumhurbaşkanı yardımcıları
- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği
- TBMM Memurları
- Bakan Yardımcıları
- Halkla İlişkiler Müşavirleri
- Milli Güvenlik Kurulu Hukuk Müşaviri
- Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeleri
- Büyükelçiler
- Özel Kalem Müdürleri
- MİT memurları
- Valiler

KONU DEĞERLENDİRME TESTİ

1. Aşağıdakilerden hangisi idarenin görevleri arasında yer almaz?

- A) Milli güvenliği sağlama
- B) Kamu hizmetlerini yürütme
- C) Kolluk faaliyetleri
- D) İç düzen faaliyetleri
- E) Yargı faaliyetleri

2. Aşağıdakilerden hangisi idarenin mal edinme yöntemleri arasında yer almaz?

- A) Kamulaştırma
- B) İstimval
- C) Özelleştirme
- D) Devletleştirme
- E) Satın alma

3. Aşağıdakilerden hangisi memurlara uygulanan yasaklar arasında yer almaz?

- A) Sendikalara üye olma yasağı
- B) Grev yasağı
- C) Hediye alma menfaat sağlama yasağı
- D) Siyasi faaliyette bulunma yasağı
- E) Gizli belgeleri açıklama yasağı

4. Aday memurluk süresi en az- en fazla kaç yıldır?

- A) 1-2
- B) 1-3
- C) 2-3
- D) 1-4
- E) 3-4

5. Aşağıdakilerden hangisi seçimle başa gelmez?

- A) Cumhurbaşkanı
- B) Belediye Başkanı
- C) Köy muhtarı
- D) Mahalle muhtarı
- E) Vali

6. Bir yerleşim biriminin Belediye olabilmesi için gerekli nüfus miktarının alt sınırı kaçtır?

- A) 2000
- B) 3000
- C) 3500
- D) 4000
- E) 5000

7. Aşağıdakilerden hangisi istisnai memuriyettir?

- A) Öğretmen
- B) Kaymakam
- C) Emniyet Müdürü
- D) Vali
- E) İl Milli Eğitim Müdürü

8. Devlet memurları mal bildiriminde kaç yılda bir bulunurlar?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

9. Aşağıdakilerden hangisi memurluğu sona erdiren durumlar arasında yer almaz?

- A) Bağdaşmazlık
- B) İstifa
- C) Yaşlılık
- D) Emeklilik
- E) Koşullarda eksiklik

I-Polis

II-Jandarma

III-Zabıta

10. Yukarıda verilenlerden hangileri genel idari kolluk personelidir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) I-II
- E) I-II-III

Cevap Anahtarı

- 1.E
- 2.C
- 3.A
- 4.A
- 5.E
- 6.E
- 7.D
- 8.E
- 9.C
- 10.D

NOTLAR

A large rectangular area with horizontal blue lines, intended for taking notes.

GÜNCEL BİLGİLER

- Büyükşehir olan illerimiz: İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Konya, Gaziantep, Kayseri, Kocaeli, Eskişehir, Antalya, Samsun, Erzurum, Mersin, Diyarbakır, Balıkesir, Manisa, Aydın, Denizli, Muğla, Tekirdağ, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya, Şanlıurfa, Mardin, Trabzon, Van, Ordu. (Türkiye’de toplam 30 büyükşehir belediyesi vardır.)
- En son büyükşehir olan ilimiz Ordu’dur.
- Türkiye’nin, dört haberleşme (TÜRKSAT 3A, TÜRKSAT 4A, TÜRKSAT 5B) üç gözlem (Göktürk-1, Göktürk-2 ve Rasat) olmak üzere altı aktif uydusu bulunmaktadır.
- İlk dünya kupası (FİFA), 1930’da Uruguay’da düzenlenmiştir.
- 2022 dünya futbol şampiyonası Katar’da yapılacaktır.
- NBA’de oynayan ilk sporcumuz Mirsat Türkcan’dır.
- Olimpiyat bayrağı ilk defa 1920 Anvers Olimpiyatları’nda kullanılmıştır.
- Türkiye’ nin ilk milli yerli tankının adı “Altay’dır.
- Türkiye’ nin ilk milli yerli insansız hava aracının adı “Anka’dır.
- Kyoto Protokolü’nün sona erme zamanı 2020 yılıdır.
- H5n1 tipi virüsün sebep olduğu hastalığın bilinen adı kuş gripidir.
- H1n1 tipi virüsün sebep olduğu hastalığın bilinen adı domuz gripidir.
- Kırım-Kongo hemorajik ateş (KKHA), keneler ısırması kaynaklı bir enfeksiyondur.
- 1886’da New York’a dikilen Özgürlük Anıtı ABD’ye Fransa’nın hediyesidir.
- Atatürk’ün naaşı 10 Kasım 1953’te Etnoğrafya Müzesi’nden Anıtkabir’e nakledilmiştir.
- Resmi belgelerdeki mühür, arma, ve özel işaretleri inceleyen bilim dalı heraldiktir.
- İlk televizyon yayını 1938’de İngiltere’de gerçekleştirildi.
- Charles Darwin’in ünlü eseri “türlerin kökeni” dir.
- 1957’de Sputnik-1’in Ruslar tarafından dünya yörüngesine yerleştirilmesiyle uzay çağı başlamış oldu.
- İlk olimpiyat altın madalyası kazanan kadın sporcumuz Nurcan Taylan’dır. (halter)
- Bir geminin baş kısmı pruva, arka kısmı pupa, sağ yanı sancak, sol yanı da iskele olarak adlandırılır.

- Televizyonun mucidi İskoçyalı John Logie Baird, 1926'da ilk deneme yayını yapmıştır.
- Dünyadaki bilinen ilk kilise Hatay'daki Sen Piyer Kilisesi'dir.
- Tam otomatik makinalı tüfeği Hiram Maxim yapmıştır. (1884)
- Euro'yu Almanya'nın Frankfurt kentindeki Avrupa Merkez Bankası yönetir.
- Ülkemizde sünger avcılığının en çok yapıldığı yer Bodrum'dur.
- Karadeniz'in en yüksek dağı Kaçkar Dağı'dır.
- Taşkömürü ilk defa Zonguldak'ta çıkarılmıştır.
- Türkiye'de petrol arama çalışmaları ilk defa İskenderun'da yapılmıştır.
- Türkiye'nin en zengin boksit yatakları Seydişehir'de bulunur.
- Türkiye'de heyelan en çok kış mevsiminde görülür.
- Türkiye'nin ilk turistik yerleşim yeri Çeşme'dir.
- Kümes hayvancılığı en çok Marmara Bölgesi'nde yapılmaktadır.
- Türkiye'nin en doğu ucunda Iğdır ili bulunur.
- Türk devletleri arasında altının en fazla çıkarıldığı yer Özbekistan'dır.
- Türkiye'nin çay yetiştirilen tek yöresi Karadeniz'dir.
- Türkiye'de rüzgârın en etkili olduğu yer İç Anadolu'dur.
- Türkiye'nin en az göç veren bölgesi Marmara Bölgesi'dir.
- Türkiye'de en fazla elma İç Anadolu'da üretilir.
- Türkiye'nin en az ormana sahip bölgesi Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir.
- İç Anadolu Bölgesi'nin en yüksek yeri Erciyes Dağı'dır.
- Ülkemizde ilk dokuma fabrikası Nazilli'de açılmıştır.
- Ülkemizde ilk şeker fabrikası Uşak'ta açılmıştır.
- Ülkemizde ilk demir-çelik fabrikası Karabük'te açılmıştır.
- Kayısı, fındık üretiminde ülkemiz ilk sırada yer alır.
- Ülkemizde ipek börekçiliği en fazla Marmara Bölgesi'nde yapılır.
- Türkiye'nin en fazla kara sınırı Suriye ile(877),en az kara sınırı ise Nahçıvan iledir(10)
- Ege kıyıları en uzun kıyımızdır.
- Ülkemizin en büyük gölü Van Gölü'dür.
- Türkiye'nin en uzun akarsuyu, Kızılırmak'tır.
- Yeryüzünün %71'i deniz,%29'u kara(k.y.k.%39 kara,%61 deniz g.y.k.%19 kara,%81 deniz)ile kaplıdır.

- Zonguldak kömür yatakları birinci zamanda oluşmuştur.
- Türkiye’de ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapıldı.
- Türkiye’de ilk uçak fabrikası Kayseri’de açıldı.
- İncir üretiminde ülkemiz dünyada ilk sırada yer alır.
- Türkiye’de incir üretimi en fazla Ege Bölgesinde yapılır.
- Türkiye’de en fazla milletvekili seçilen isim İsmet İnönü’dür. İsmet İnönü 14 defa milletvekili seçildi.
- İlk Başbakanımız İsmet İnönü’dür.
- Türkiye Cumhuriyeti’ni kabul eden ilk devlet Ermenistan’dır.
- İlk hava şehidimiz Fethi Bey’dır.
- Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk özel bankası İş Bankası’dır. (26 Ağustos 1924)
- İlk Türk uçağı Mavi Işık’tır. (Kayseri-1979)
- Petrol yataklarının en fazla olduğu bölgemiz Güneydoğu Anadolu bölgesidir.
- Türkiye’de üzüm üretimi en fazla Ege Bölgesi’nde yapılır.
- Ülkemizde kümes hayvancılığı en fazla Marmara Bölgesi’nde yapılır.
- Ülkemizde besi ve ağır hayvancılığı en fazla Marmara Bölgesi’nde yapılır.
- Ülkemizde ipek börekçiliği en fazla Marmara Bölgesi’nde yapılır.
- Konya Türkiye’nin en uzun karayolu ağına sahiptir.
- Türkiye’nin en uzun tüneli (14300 metre) Rize -Erzurum arasındaki “Ovit Dağı tüneli.” (Avrupa’nın 2. En uzun, dünyanın 3. En uzun tüneli)
- Turizm gelirlerinin en fazla olduğu bölgemiz Marmara Bölgesi’dir. Marmara Bölgesini sırasıyla Ege Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi takip ediyor.
- Turizm gelirlerinde ilk sırada olan ilimiz İstanbul’dur. İstanbul’u sırasıyla Antalya ve İzmir takip ediyor.
- Türkiye’nin en batı ucundaki il: Çanakkale
- Türkiye’nin en güneyindeki il: Hatay
- Türkiye’nin en kuzeyindeki il: Sinop
- İlk ve tek kadın Başbakanımız Tansu Çiller’dır.
- Ülkemiz bor rezervlerinde dünyada ilk sıradadır.
- Türkiye’nin en düşük gelir elde edilen ili Muş’tur.
- Türkiye’nin en az göç veren bölgesi Marmara Bölgesi’dir.
- Kadınlara yerel seçimlere (belediye) katılma hakkı ilk kez 1930 yılında verildi.
- Kadınlara milletvekili seçilme hakkı ilk kez 1934 yılında verildi.

- İlk kadın pilotumuz Sabiha Gökçen'dir.
- Buğday üretiminin en fazla yapıldığı bölgemiz İç Anadolu Bölgesidir (Konya).
- Hidroelektrik enerji potansiyelinin en fazla olduğu bölgemiz Doğu Anadolu Bölgesi'dir.
- Hidroelektrik enerji potansiyelinin en az olduğu bölgemiz Marmara Bölgesi'dir.
- Yeraltı kaynakları bakımından en zengin bölgemiz Doğu Anadolu Bölgesi'dir.
- Ege Bölgesi'nde en uzun kıyılara sahip ilimiz Muğla'dır.
- Türkiye'de feribot ile taşımacılık yapılan tek göl Van Gölü'dür.
- Ülkemizin en büyük gölü Van Gölü'dür.
- Ülkemizin en büyük dağı Ağrı Dağı'dır.
- Türkiye'de ilk çok partili seçim 1950 yılında yapıldı.
- İlk kadın bakanımız Türkan Akyol'dur.
- Ticaretin en çok geliştiği bölgemiz Marmara Bölgesidir.
- Dünyanın ilk denizaltısı 1719 yılında mimar İbrahim Efendi tarafından "Tahtelbahir" adıyla yapıldı.6 Eylül 1886'da suya indirilen Sultan 2. Abdülhamid tarafından yaptırılan "Abdülhamit" isimli denizaltı dünya tarihinin ilk savaşçı özelliğini taşıyan ve ilk torpido atabilen denizaltısıdır.
- Doğal göller bakımından en fakir bölgemiz Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir.
- Dünyada en fazla konuşulan diller sırasıyla şöyledir: Çince, Hintçe, İngilizce, İspanyolca ve Türkçe'dir.
- Türkiye'nin en yüksek minaresi Selimiye Camisi'nde (Edirne) bulunur.
- Türkiye'nin ilk internet sitesi Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne aittir. (1992)
- Türkiye'de ilk internet bağlantısı 12 Nisan 1993'te Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde gerçekleştirildi.
- Ülkemizde kurulan ilk banka, 1847'de faaliyete geçen İstanbul Bankası'dır.
- Türkiye'nin en büyük ve en modern şeker fabrikası Konya Şeker Fabrikasıdır.
- En büyük adamız Gökçeada'dır. Gökçeada Çanakkale'dedir.
- Türkiye'de yüzölçümü bakımından en büyük ilimiz Konya.
- Türkiye'de yüzölçümü bakımından en küçük ilimiz Yalova.
- Dünyanın ilk araba vapuru olan "Suhulet", 1871 yılında Üsküdar-Kabataş arasında çalışmaya başladı.
- Futbolda Avrupa'nın 2 numaralı kupası olan UEFA kupasını ve UEFA süper kupayı kazanan ilk ve tek takım Galatasaray. (2000)
- Lüle taşının çıkarıldığı tek ilimiz Eskişehir'dir.

- Türkiye’de ilk cep telefonu görüşmesi dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ile dönemin Başbakanı Tansu Çiller arasında oldu. (23 Şubat 1994)
- Basketbolda Avrupa’nın 1 numaralı kupası olan Euroleague kupasını ülkemizden Fenerbahçe ve Anadolu Efes kazanmıştır.
- Türkiye’de zeytin üretimi en fazla Ege Bölgesi’nde yapılır.
- Türkiye’de muz üretimi en fazla Akdeniz Bölgesi’nde (Anamur) yapılır.
- Türkiye’nin en büyük limanı olan Asya port limanı, Tekirdağ ilimizdedir.
- Türkiye’de pamuk en çok Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yetiştirilmektedir.
- Türkiye’nin en büyük ovası Konya Ovası’dır.
- Türkiye’nin en büyük kanyonu Kastamonu’daki Valla Kanyonu’dur. (uzunluk: 12000 metre, yükseklik: 1200 metre) resim:
- Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk anayasası 1924 Anayasası’dır
- Türkiye’de yerleşim yerine yapılan ilk baraj Denizli Gökpınar Barajı’dır.
- Kıyılarımıza en yakın yabancı ada Midilli Adası’dır.
- Türkiye’nin en yüksek şelalesi (76 metre) Kayseri’deki Kapuzbaşı Şelalesi’dir.
- Ülkemizde en yaygın bulunan yeraltı kaynağı linyittir.
- Türkiye’de en fazla baraj gölü (gölet) İç Anadolu Bölgesi’ndedir.
- Türkiye’de en az baraj gölü (gölet) Marmara Bölgesi’ndedir.
- Unesco tarafından 2018 yılında dünya miras listesine giren, dünyanın en eski tapınağı olarak kabul edilen “Göbekli Tepe”, Şanlıurfa’dadır.
- Sanayileşmenin en çok geliştiği bölgemiz Marmara Bölgesi’dir.
- Sanayileşmenin en az geliştiği bölgemiz Doğu Anadolu Bölgesi’dir.
- Enerji tüketiminin en fazla olduğu bölgemiz Marmara Bölgesi’dir.
- Türkiye’de çekilen ilk renkli film, 1953 yılında Muhsin Ertuğrul’un yönettiği Halıcı Kız’dır.
- İlk Türk tiyatro eseri Şinasi tarafından yazılan ve 1860’ta Tercüman-ı Ahval Gazetesi’nde yayınlanan “Şair Evlenmesi” dir.
- İlk Türk gazeteci Agah Efendi’dir. İlk özel gazete olan “Tercüman-ı Ahval” i de 21 Ekim 1860 günü o yayınladı.
- Türkiye’nin en eski şehri Hakkâri’dir.
- Nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölgemiz Marmara Bölgesidir.
- Nüfus yoğunluğunun en az olduğu bölgemiz Doğu Anadolu Bölgesidir.
- Karadeniz bölgesinin en büyük dağı Kaçkar Dağları’dır.
- Türkiye’nin ilk kadın valisi 1991 yılında Muğla’ya atanan Lale Aytaman’ dır.

- Dünyanın ilk ve tek cellat mezarı İstanbul Eyüpsultan'da yer alır.
- Nargile Osmanlı'ya ilk olarak Yavuz Sultan Selim zamanında Hindistan'dan getirildi.
- Türkiye'de ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapıldı.
- En fazla yağış alan ilimiz Rize'dir.
- TBMM'nin ilk başkanı Fethi Okyar'dır.
- İlk başbakanımız İsmet İnönü'dür.
- İngilizce ile eğitime başlayan ilk Türk okulu Ankara TED Koleji'dir.(1954)
- Türkiye'de özel gereksinimi olan vatandaşlara yönelik ilk otel Antalya'da hizmete girmiştir
- Türkiye'nin ilk özel hayvanat bahçesi Boğaziçi Hayvanat Bahçesi'dir.(İzmit-Darıca)
- Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk anayasası 1924 Anayasasıdır.
- İlk Türkçe ezan İstanbul Fatih Camii'nde okundu.
- Türkiye'nin ilk televizyon yayını İstanbul'dan yapıldı.
- Cumhuriyet döneminde kurulan ilk muhalefet partisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'dır.
- Türkiye'de ilk politika okulu Nazif Ülken tarafından kurulmuştur.
- Ramazan çadırı ilk kez 1995 yılında Üsküdar Belediyesi tarafından kuruldu.
- Türkiye'deki ilk mali kurum Emniyet Sandığı'dır.
- Türkiye'nin bilinen ilk erkek hemşiresi Murat Bektaş'tır.
- Türkiye'nin ilk haber ajansı Anadolu Ajansı'dır.(1920)
- Türkiye'nin ilk ve tek sınır ötesi harekâtı Kıbrıs Çıkarmasıdır.
- Türkiye'de kurulan ilk parti CHP'dir.
- Latin alfabesine resmi olarak ilk geçen Türk devleti Azerbaycan'dır.
- Yüzölçümü itibariyle en küçük komşumuz Ermenistan'dır.
- Türkiye'de baskı tekniğini ilk kez İbrahim Müteferrika kurmuştur.
- İlk TSE belgesi Yıldırım Bayezid devrinde çıkarılmıştır.
- Kelaynak kuşları ülkemizde sadece Urfa'nın Birecik ilçesinde bulunur.
- En işlek kara sınırimız Yunanistan sınırır.
- Türkiye'de ilk İngilizce gazete İlnur Çevik tarafından çıkarılmıştır.
- Mallarda kalite arayan ilk millet Türkler'dir.
- Türkiye dışarıya ilk olarak Kore'ye asker göndermiştir.
- Türkiye'nin en kalabalık mezarlığı İstanbul Karaca Ahmet Mezarlığı'dır.

- Türkiye'nin en zengin boksit yatakları Seydişehir'de bulunur.
- Türkiye'nin doğusu ile batısı arasında 76 dakikalık zaman farkı vardır.
- Türkiye'nin en az göç veren bölgesi Marmara Bölgesi'dir.
- Dünya bor rezervlerinin %70'i ülkemizde yer alır.
- 1 Kasım 2020'de 18 Kasım gününü Unesco 'Uluslararası İslam Sanatları Günü' ilan etmiştir.
- Emre Şakçı Kasım 2020'de Uluslararası Yüzme Ligi 8. kuşağı 100 m kurbağalama yarışında Avrupa rekoru kırmıştır.
- 2021 yılı bütçesinde en yüksek pay eğitime ayrılmıştır.
- Kasım 2020'de 3 çember 2 çabut aletinde Türkiye'ye bu kategoride ilk Avrupa Şampiyonluğu'nu getiren milli takımımız Kadın Ritmik Jimnastik Grup olmuştur.
- ABD yeni başkanı Joe Biden olmuştur.
- UNECO 2021 yılını Hacı Bektaş Veli yılı ilan etmiştir.
- 2021 Nobel Tıp Ödülü, "ısı ve temas reseptörlerini keşiflerinden" ötürü David Julius ve Ardem Patapoutian' a verildi.
- 2021 Nobel Kimya Ödülü, asimetrik organokataliz çalışmaları yürüten Benjamin List ve David W.C. MacMillan' a verildi.
- 2021 Nobel Fizik Ödülü'nün bu yılki sahipleri Syukuro Manabe, Klaus Hasselmann ve Giorgio Parisi oldu.
- 2021 Nobel Barış Ödülü, Filipinler ve Rusya'da ifade özgürlüğü için mücadele eden gazeteciler Maria Ressa ve Dmitry Muratov'a verildi.
- 2021 Nobel Edebiyat Ödülü'nün kazananı Zanzibarlı edebiyatçı Abdulrazak Gurnah oldu.
- 2021 Nobel Ekonomi Ödülü'nü David Card ile Joshua D. Angrist ve Guido W. Imbens kazandı.

Oscar alan yapımlar (2021)

En İyi Film: Nomadland

En İyi Kadın Oyuncu: Frances McDormand (Nomadland)

En İyi Erkek Oyuncu: Anthony Hopkins (The Father)

En İyi Yönetmen: Chloé Zhao (Nomadland)

En İyi Uyarlama Senaryo: The Father

En İyi Uluslararası Film: Another Round

En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu: Daniel Kaluuya (Judas And The Black Messiah)

En İyi Saç ve Makyaj Tasarımı: Ma Rainey's Black Bottom

En İyi Özgün Senaryo: Emerald Fennell (Promising Young Woman)

- En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu: Youn Yuh-Jung (Minari)
- En İyi Kostüm Tasarımı: Ma Rainey's Black Bottom
- En İyi Ses: Sound of Metal
- En İyi Belgesel: My Octopus Teacher
- En İyi Görsel Efekt: Tenet
- En İyi Kısa Film: Two Distant Strangers
- En İyi Film Kurgusu: Sound of Metal
- En İyi Kısa Animasyon: If Anything Happens I Love You
- En İyi Animasyon: Soul
- En İyi Özgün Müzik: Soul
- En İyi Yapım Tasarımı: Mank
- En İyi Özgün Şarkı: "Fight For You" (Judas And The Black Messiah)
- En İyi Kısa Belgesel: Colette
- En İyi Sinematografi: Mank

Tekirdağ'ın üretimde 1. olduğu ürünler: Kanola ve ayçiçeği.

Aydın'ın üretimde 1. olduğu ürünler: İncir ve Zeytin.

Isparta'nın üretimde 1. olduğu ürünler: Elma ve gül.

Antalya'nın üretimde 1. olduğu ürünler: Avokado ve susam.

Manisa'nın üretimde 1. olduğu ürünler: Üzüm.

Şanlıurfa'nın üretimde 1. olduğu ürünler: Pamuk ve Antep fıstığı.

Edirne'nin üretimde 1. olduğu ürünler: Çeltik.

Konya'nın üretimde 1. olduğu ürünler: Anason, arpa, buğday, mısır, kuru fasulye ve şeker pancarı.

Adana'nın üretimde 1. olduğu ürünler: Soya fasülyesi ve yer fıstığı.

Afyon'un üretimde 1. olduğu ürünler: Haşhaş ve keten.

Ordu'nun üretimde 1. olduğu ürünler: Fındık.

Samsun'un üretimde 1. olduğu ürünler: Kenevir.

Rize'nin üretimde 1. olduğu ürünler: Çay.

Yalova'nın üretimde 1. olduğu ürünler: Kivi.

Niğde'nin üretimde 1. olduğu ürünler: Patates.

Malatya'nın üretimde 1. olduğu ürünler: Kayısı.

Yozgat'ın üretimde 1. olduğu ürünler: Yeşil mercimek.

Kırşehir'in üretimde 1. olduğu ürünler: Nohut.

Mersin'in üretimde 1. olduğu ürünler: Muz.

Denizli'nin üretimde 1. olduğu ürünler: Tütün.

En Çok İthalat Yaptığımız Ülkeler (TÜİK)

1. Rusya
2. Çin
3. Almanya
4. ABD
5. İtalya

En Çok İhracat Yaptığımız Ülkeler

1. Almanya
2. İngiltere
3. İtalya
4. Irak
5. ABD

En Çok İthalat Yapılan 5 Ürün

1. Mineral ve Yağlar
2. Kazan ve Makineler
3. Elektrikli Makine ve Cihazlar
4. Demir - Çelik Ürünleri
5. Kıymetli Taşlar ve Metaller

İhracat ve İthalatta Kullanılan Yollar

1. Deniz yolu
2. Kara yolu
3. Hava yolu
4. Demir Yolu

Aktif Nüfusun İş Kollarına Göre Dağılımı

1. Tarım
2. Sanayi

3. İnşaat
4. Hizmet

Enerji Üretimi Yapılan Göller

1. Tortum gölü
2. Hazar gölü
3. Çıldır gölü
4. Kovada gölü

En Çok Nüfuslu İller

1. İstanbul
2. Ankara
3. İzmir
4. Bursa
5. Antalya

En Az Nüfuslu İller

1. Tunceli
2. Bayburt
3. Ardahan
4. Kilis
5. Gümüşhane